

28 oktober—5 november

Debatter m. m.

Tisdagen den 28 oktober

Sid.

Interpellation av herr Hagberg om en internationell överenskommelse avseende konkurrensen från handelstonnage, seglande under s. k. bekvämlighetsflagg	3
--	---

Torsdagen den 30 oktober

Interpellation av herr Lundström om ändrade bestämmelser angående befrielse i vissa fall från erläggandet av folkpensionsavgift	5
---	---

Onsdagen den 5 november

Svar på interpellation av herr Åman ang. ingripanden i fråga om privata pensionskassors fondmedel i samband med genomförandet av en allmän tilläggs pensionering, m. m.	9
Om inrättande av en lärostol i oligofreni	11
Om förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet, m. m.	12
Viss tjänstårsberäkning för lärare i de svenska missionsällskapens tjänst	15
Ersättning åt lantbruksinspektoren Eric Hellner för vissa rättegångskostnader	20
Upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.	21

Samtliga avgjorda ärenden

Onsdagen den 5 november	Sid.
Statsutskottets utlåtande nr B 63, om inrättande av en lärostol i oligofreni	11
— nr B 64, ang. reglerna för fastighetstaxeringsvärdenas inverkan på beräkningen av vissa stipendier	12
— nr B 65, om beredande av möjlighet för lärare på skolans lågstadium att få sin utbildning förlagd till lärarhögskolan	12
— nr B 66, ang. förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet, m. m.	12
— nr B 67, ang. förslag till en mellanriksväg från Arjeplogs kommun till Norge	15
— nr B 68, ang. ytterligare järnvägsanläggningar i Stockholms södra ytterområden	15
— nr B 69, ang. viss tjänstårsberäkning för lärare i de svenska missionssällskapens tjänst	15
— nr B 70, ang. vissa ändringar av bestämmelserna om löneklassuppflyttning m. m.	20
— nr B 71, om ersättning åt lantbruksinspektoren Eric Hellner för vissa rättegångskostnader	20
Bevillningsutskottets betänkande nr B 10, ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.	21
— nr B 19, ang. avtal med Danmark för undvikande av dubbelbeskattning	59
— nr B 20, ang. tilläggsavtal till avtalet med Finland för undvikande av dubbelbeskattning	59
— nr B 21, ang. avtal med Pakistan för undvikande av dubbelbeskattning m. m.	59

Tisdagen den 28 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollen för den 16, 17 och 21 innevarande månad.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Anderberg* för tiden den 28—den 31 oktober för deltagande i Europarådets kommunala konferens i Strasbourg, herr *Johansson, Knut*, för tiden den 1—den 28 nästkommande november på grund av tjänsteresa till Amerika och Canada samt herr *Lange* för tiden den 22—den 30 oktober för deltagande i frihandelsförhandlingar inom Paris-organisationen.

Vidare beviljades herr *Persson, Helmer*, ledighet från riksdagsgöromålen för tiden från och med den 29 innevarande månad till och med den 2 december på grund av ett från honom inkommet, nu uppläst läkarintyg, utvisande att han till följd av diskbräck vore sjukskriven för tiden till och med sistnämnda dag.

Interpellation om en internationell överenskommelse avseende konkurrensen från handelstonnage, seglande under s. k. bekvämlighetsflagg

Herr HAGBERG (h) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Den svenska handelsflottans utveckling från 1939 till dags dato äger samband bl. a. med vår ökade export och import liksom ock med ökningen av den svenska sjöfarten mellan enbart utländska hamnar. Denna utvidgade handelsflotta har i mycket hög grad medverkat till att tillföra vårt land utländska valutor. Till belysande härav må erinras om att det s. k. sjöfartsnettot för åren 1948—1955 belöpte sig till i runt tal 800 milj. kr. per år. År 1956 var sagda netto 1 215 miljoner och för år 1957 i runt tal 1 400 miljoner kro-

nor, sålunda ett ansenligt bidrag till vår bytesbalans och valutaförsörjning.

På senare år har emellertid på det internationella sjöfartsområdet inträffat betydelsefulla ändringar. På många håll lämnas sålunda stöd till det egna landets rederier i form av subventioner, skattelättnader eller lån på fördelaktiga villkor för anskaffning av nytt tonnage. För att tillgodose det egna landets sjöfartsnäring fordras i åtskilliga länder vid uppgörande av handelsavtal med andra stater, att varor till och från det egna landet skall fraktas på det egna landets fartyg, åtminstone till 50 %.

En högst väsentlig skärpning av den internationella konkurrensen på sjöfartsområdet har inträffat genom den starka ökningen av det tonnage, som seglar under s. k. bekvämlighetsflagg. Redan före det senaste världskriget hade några länder gått in för skattefrihet för eller i varje fall en mycket låg beskattning av sådana rederier, som registrerat sina fartyg i ett dylikt land. I vissa fall har man endast att betala en mindre registreringsavgift.

Till belysande av denna utveckling må framhållas, att den sammanlagda handelsflotta, som var registrerad i Panama, Liberia, Honduras och Costa Rica, år 1939 uppgick till ca 750 000 bruttoton, vilket i och för sig är en hög siffra. År 1953 hade detta tonnage vuxit till ca 6 miljoner ton. Under senare delen av 1957 beräknades samma siffra till mellan 13 och 14 miljoner bruttoton. I dagens läge representerar dessa fartyg drygt 15 miljoner ton, d. v. s. 4 à 5 gånger så mycket som hela den svenska handelsflottan. Under de senaste åren har registreringen av tonnage i nämnda länder jämte Bermuda gått så långt, att ca 11 % av världens hela aktiva handelsflotta finnes registrerad där. När det tonnage, som i slutet av 1956 var under byggnad, blir färdigställt, kommer ca 18 % av det nybeställ-

Interpellation om en internationell överenskommelse avseende konkurrensen från handelstonnage, seglande under s. k. bekvämlighetsflagg

da världstonnaget och i fråga om tanktonnaget 25 % att vara registrerat i sagsda länder.

Denna konkurrens på ytterligt ojämna villkor har skapat en begriplig oro bland de traditionellt sjöfartsidkande nationerna, icke minst inom vårt eget lands sjöfartsnäring. Denna oro här i Sverige har kommit till synes bland annat i form av uttalanden dels från redarehåll, dels från sjöfolksorganisationerna. Farhågorna har ökats med hänsyn till den markanta konjunkturavmattning, som samtidigt satt in inom den internationella sjöfarten och givetvis träffat även vårt land. Denna avmattning avspeglas i nedgången i fraktindex talen. Kommerskollegii fraktindex för trampfrakter, som i oktober 1956 var 165, hade oktober 1957 sjunkit till 116 och för september i år till 106. Motsvarande siffror för tankfrakter är 207, 59 och september i år 55. Basperioden för båda indexserierna utgöres av årsmedeltalen för 1948 (= 100). Om det, som man tror, inom några år blir ett stort tonnageöverskott, kommer konkurrensläget för den sjöfart, som är lojal mot social och ekonomisk lagstift-

ning i det egna landet, att ytterligare förvärras. Förhållandena i våra grannländer, som ju likaledes har betydande handelsflottor, torde på detta område vara jämförbara med läget i Sverige.

Med hänvisning till vad här anförts anhåller jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och chefen för handelsdepartementet få framställa följande fråga:

Är herr statsrådet i tillfälle ge kammaren en redogörelse för vad som från regeringens sida hittills åtgjorts och vidare planeras för att, eventuellt i samråd med våra nordiska grannländer, söka få till stånd en internationell överenskommelse avseende konkurrensen från under s. k. bekvämlighetsflagg seglande handelstonnage?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 16.08.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Torsdagen den 30 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr B 47, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Förenade Arabrepubliken för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomst- och förmögenhetsskatter;

nr B 48, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Indien för undvikande av dubbelbeskattning av inkomst;

nr B 50, angående vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område; samt

nr B 51, angående rätt för generalpoststyrelsen att upptaga tillfälliga lån för postsparbankens och postgirots rörelse.

Interpellation om ändrade bestämmelser angående befrielse i vissa fall från erläggandet av folkpensionsavgift

Herr LUNDSTRÖM (fp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! I 19 § folkpensionslagen stadgas bl. a., att folkpensionsavgift icke skall erläggas av den, som under december månad året näst före taxeringsåret ägt uppbära folkpension. Enligt denna bestämmelses ordalydelse skall man inte påföra skattskyldig folkpensionsavgift beräknad på inkomsten under ett år, när denne varit berättigad till invalidpension, sjukbidrag eller änkepension (att ålderspensionärer inte är avgiftsskyldiga i motsvarande fall följer redan av regeln för avgiftsskyldighetens upphörande). Bestämmelsen har emellertid i praxis tolkats så att för avgiftsbefrielse erfordrats inte endast att pensionsrätt förelegat för december månad utan

även att folkpensionsförmån faktiskt kunnat lyftas ifrågakvarande månad.

Genom ett nyligen bekantgjort avgörande av regeringsrätten har sistnämnda tolkning fastlagts. Då det i praktiken visat sig att den nu fastställda tolkningen i vissa fall leder till sakligt sett otillfredsställande resultat, synes en ändring av folkpensionslagen böra ske. Utslaget innebär nämligen, att en person, som i december månad året näst före taxeringsåret uppfyllt villkoren för att komma i åtnjutande av folkpensionsförmån av annat slag än ålderspension, likväl kan bli skyldig att erlägga folkpensionsavgift för taxeringsåret, om hans ansökan om pension eller sjukbidrag inte hinner handläggas så tidigt, att beviljad förmån blir tillgänglig för lyftning före taxeringsårets ingång. Den faktiska avgiftsskyldigheten blir på detta sätt mången gång beroende mindre av sakskalet än av den större eller mindre snabbhet, med vilken hans ärende hinner handläggas av berörda myndigheter. Särskilt olyckligt verkar detta förhållande, om — som faktiskt händer — en omprövning av en persons pensionsförmåner återkommer på sådan tid, att hans rätt därtill är osäker just i december månad under flera år. Avgiftsskyldighet kan då uppkomma för vart och ett av de på dessa följande taxeringsåren. Det bör uppmärksammas, att det tidigare var förhållandena under *juni* månad som var avgörande för avgiftsskyldigheten. Det synes som om den år 1952 genomförda ändringen, att förhållandena under *december* månad i stället skulle vara avgörande för avgiftsskyldigheten, har accentuerat de problem som ovan berörts.

Frågan har mera ingående behandlats av t. f. uppbördsdirektören i Stockholm, Nils Gottliebsson, i en artikel i tidskriften »Landsstaten» (nr 4/1958), till vilken jag tillåter mig hänvisa.

Med hänvisning till det anförda får

Interpellation om ändrade bestämmelser angående befrielse i vissa fall från erlägandet av folkpensionsavgift

jag anhålla om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för socialdepartementet rikta följande frågor:

Har herr statsrådet uppmärksammat de olägenheter som i enskilda fall har uppkommit med den tillämpade tolkningen av bestämmelserna i 19 § folkpensionslagen angående befrielse att erlägga folkpensionsavgift, och vill herr statsrådet ta initiativ till ändring av ifrågavarande bestämmelse främst i syfte att förhindra att person, som uppbär sjukbidrag eller annan inkomstprövad

folkpensionsförmån och vars rätt till denna förmån omprövas årligen, blir debiterad folkpensionsavgift för året i fråga?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 16.05.

In fidem
K.-G. Lindelöw

Fredagen den 31 oktober

Kammaren sammanträdde kl. 14.00.

Föredrogs och hänvisades till bevillningsutskottet Kungl. Maj:ts propositioner:

nr B 47, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Förenade Arabrepubliken för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomst- och förmögenhetsskatter; samt

nr B 48, angående godkännande av avtal mellan Sverige och Indien för undvikande av dubbelbeskattning av inkomst.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:s proposition nr B 50, angående vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område.

Föredrogs och hänvisades till bankoutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr B 51, angående rätt för generalpoststyrelsen att upptaga tillfälliga lån för postsparbankens och postgirots rörelse.

Anmälades och bordlades

statsutskottets utlåndan:

nr B 63, i anledning av väckt motion om inrättande av en lärostol i oligofreni vid något av rikets universitet eller karolinska institutet;

nr B 64, i anledning av väckta motioner angående omjustering av reglerna för fastighetstaxeringsvärdenas inverkan på beräkningen av stipendier vid vissa läroanstalter;

nr B 65, i anledning av väckt motion om beredande av möjlighet för lärare på skolans lågstadium att få sin utbildning förlagd till lärarhögskolan;

nr B 66, i anledning av väckta motioner angående dels förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet, dels ock fraktlindringsbidrag för transport av motorfordon mellan ön och fastlandet;

nr B 67, i anledning av väckt motion

angående förslag till en mellanriksväg från Arjeplogs kommun till Norge;

nr B 68, i anledning av väckt motion angående ytterligare järnvägsanläggningar i Stockholms södra ytterområdet;

nr B 69, i anledning av väckta motioner angående viss tjänstårsberäkning för lärare i de svenska missionssällskapens tjänst;

nr B 70, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar av bestämmelserna om löneklassuppflyttning m. m.; samt

nr B 71, i anledning av väckta motioner om ersättning åt lantbruksinspektoren Eric Hellner för vissa rättegångskostnader; ävensom

bevillningsutskottets betänkanden:

nr B 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående upphävande av förordningen den 26 juli 1947 (nr 581) om kvarlåtenskapsskatt, m. m., jämte i ämnet väckta motioner;

nr B 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Danmark för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet;

nr B 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsavtal till avtalet mellan Sverige och Finland för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet; samt

nr B 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Pakistan för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.04.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Tisdagen den 4 november

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 28 nästlidne oktober.

Upplästes två till kammaren inkomna ansökningar, som jämte därvid fogade läkarintyg voro så lydande:

Till riksdagens första kammare

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag härmed anhålla om ledighet från riksdagens göromål från och med den 4 november 1958 till och med den 15 december 1958.

Nyköping den 3 november 1958

E. Gust. Andersson

Landshövding *E. Gust. Andersson*, Nyköping, är på grund av subarachnoidalblödning i behov av sjukledighet under tiden från och med den 4/11 till den 15/12 1958 intygar,

Länslasarettet, Nyköping, den 3/11 1958

Sven Hammarström

Lasarettsläkare

Till riksdagens första kammare

Med stöd av bifogade läkarintyg får jag härmed vördsamt anhålla om ledighet från riksdagsarbetet tills vidare.

Huskvarna den 27 oktober 1958

Göran Karlsson

Riksdagsman *Göran Karlsson*, född 14.07.14, Huskvarna, är sedan den 27/10 1958 intagen på härvarande kirurgiska avdelning för att undergå operation för gallstenssjukdom. Av denna anledning beräknas han vara oförmögen att delta i riksdagsarbetet under hela november månad 1958, vilket härmed intygas.

Jönköpings läns centrallasarett den 28/10 1958

Tore Moberger

Bitr. lasarettsläkare

De begärda ledigheterna beviljades, beträffande herr Karlsson, Göran, för den tid, det i åberopade läkarintyget omförmälda hindret varade.

Föredrogos och bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr B 63—B 71 samt bevillningsutskottets betänkanden nr B 10 och B 19—B 21.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 16.03.

In fidem

K.-G. Lindelöw

Onsdagen den 5 november

Kammaren sammanträdde kl. 10.00.

Herr *Undén* anmälde, att han åter infunnit sig vid riksdagen.

Ang. ingripanden i fråga om privata pensionskassors fondmedel i samband med genomförandet av en allmän tilläggs pensionering, m. m.

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet *NILSSON* som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Åmans* interpellation angående ingripanden i fråga om privata pensionskassors fondmedel i samband med genomförandet av en allmän tilläggs pensionering, m. m., erhöll ordet och anförde:

Herr talman! Herr *Åman* har frågat, om regeringen har för avsikt att i samband med genomförandet av en allmän tilläggs pensionering företa några ingripanden i fråga om de av privata pensionskassor ägda fondmedlen.

Till svar på den frågan vill jag erinra om att jag vid anmälan av propositionen i pensionsfrågan i våras uttalade, att den pensionsrätt, som någon förvärvat i redan existerande pensionssystem, inte skall förfalla på grund av den nya pensionslagstiftningen. Regeringen hyser fortfarande denna uppfattning. Det är då också givet att fondmedel, som har avsatts för att trygga intjänad pensionsrätt, inte heller kommer att beröras av den nya pensionslagstiftningen.

Herr *Åman* har vidare frågat, om regeringen planerar några åtgärder i syfte att underlätta en sådan placering av privata fondmedel, att frågan om värdebeständigheten inom enskilt organiserad pensionering kan bringas närmare sin lösning.

Som bekant är en av de mest framträdande svagheter i den pensionering, som ordnas på privat väg, att pensioner-

na inte behåller sitt realvärde om penningvärdet försämras. Pensioner som samhället svarar för kan däremot hållas värdebeständiga. Så är det med folkpensionerna. De kommande allmänna tilläggs pensionerna skall enligt regeringens mening bli värdebeständiga enligt samma princip som folkpensionerna.

Redan i pensionsförslaget i våras underströk jag emellertid, att värdebeständighetens problem på senare år har diskuterats även utan direkt samband med den aktuella pensionsdebatten. Som min mening anförde jag, att man allvarligt borde pröva alla uppslag, som kunde komma fram under ansträngningarna att åstadkomma värdebeständighet även i andra försäkringar än inom socialförsäkringen.

I särskilda utskottet, som tillsattes för att behandla pensionspropositionen, var samliga ledamöter ense om att frågan om värdefasta placeringar av bl. a. privata pensions- och försäkringsfonder måste utredas.

Utskottets borgerliga ledamöter fann, att värdesäkringsfrågor i större eller mindre utsträckning föll inom ramen för flera pågående utredningar, men de påyrkade ändå en särskild, skyndsamt utredning därom. De socialdemokratiska ledamöterna av utskottet pekade på de pågående utredningarna och framhöll, att dessa utredningar redan hade i uppdrag att pröva frågan om värdebeständiga fondplaceringar o. d. i sammanhang med andra frågor, där ett ömsesidigt beroende förelåg. De förutsatte, att utredningarna skulle begagna alla möjligheter att så snabbt som möjligt fullfölja sitt arbete. Som bekant anslöt sig denna kammare till den av de socialdemokratiska ledamöterna hävdade uppfattningen, medan andra kammaren antog de borgerliga utskottsledamöternas förslag till yrkande.

Med samma motivering, som särskilda utskottets socialdemokratiska ledamöter

Ang. ingripanden i fråga om privata pensionskassors fondmedel i samband med genomförandet av en allmän tilläggs pensionering, m. m.

anförde, avvisade sedermera B-riksdagen under sommaren motionsvis framställda yrkanden om en ny utredning om värdebeständiga fondplaceringar m. m.

Under hänvisning till det anförda vill jag med anledning av herr Åmans fråga uttala, att de åtgärder som kan komma att vidtagas för att underlätta en i möjlig mån värdesäker placering av privata pensionsfonder o. d. i första hand får bli beroende av vilka resultat de pågående utredningarna kommer fram till.

Herr ÅMAN (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka herr statsrådet för svaret på min interpellation.

Jag kan säga att på den första punkten var svaret vad jag hade väntat, och jag är glad över att ännu en gång få klarlagt, att genomförandet av en ny pensionslag inte innebär någon förändring i den allmänna uppfattningen om dispositionsrätten till de fondmedel, som finns i privata pensionskassor, och att medlen oberoende av den nya lagen och dess konsekvenser kommer att vara de försäkrades egendom.

På den andra punkten, som gäller värdebeständigheten, är jag visserligen medveten om att detta är en allmän fråga, som rör försäkringar över hela fältet, men i detta fall börjar man nog mer och mer att luta över åt den uppfattningen, att en större liberalisering skulle kunna göra sig gällande i fråga om fondmedlens placering. Om vi nu betraktar vårt näringsliv och dess utveckling under några decennier, kan vi säga att det som helhet är väl konsoliderat och underkastat en ständig expansion; det är med andra ord framgångsrikt. Placeringar av fondmedel i detta näringsliv, om det sker med tillräcklig spridning, borde kunna i större utsträckning än hittills varit fallet ge värdebeständighet åt vissa fondmedel. Det är då angeläget — och detta gäller all försäkring — att man får eventuella hinder för sådan placering undanröjda. Jag har syftat till att få detta belyst med min fråga.

Det kan visserligen sägas, att när det gäller den speciella fråga som vi här berör, nämligen frågan om pensionskassorna och deras medel — jag vill förutskicka att jag inte är så underkunnig om dessa pensionskassors förhållanden att jag kan tala med någon sakkunskap där om — man har att ta hänsyn till inte bara de försäkrades intresse av att medel, som kanske kommer att ligga kvar i form av fribrevsmedel i dessa pensionskassor, blir värdebeständiga, utan också, som jag ser det — under förutsättning att medlen kan lösgöras — till det förhållandet att det måste vara ett allmänt intresse av högsta rang, att man inte i samband med en sådan reform får en utflytning av fondmedel till konsumtion. Om folk räknar med att deras medel kommer att bli inestående under lång tid och i fruktan för penningvärdeförsämring tar ut dessa medel i avsikt att göra dem värdebeständiga men ändå frestas att konsumera dem, måste det ur allmänekonomisk och ur samhällets synpunkt vara av intresse, att dessa medel i stället bevaras intakta. Det är lättare att göra detta i den mån man kan garantera medlens ägare, de försäkrade, att medlen kan bli värdebeständiga.

Gentemot detta kan naturligtvis sägas, att det finns andra möjligheter för de pensionsförsäkrade att söka tillgodose värdebeständigheten i fråga om fribrevsmedel. Jag är inte blind för att man genom de överskottsmedel, som företagarna eventuellt kan få vid en övergång till det nya systemet med minskade utgifter för de nu pensionsförsäkrades kommande pensioner, skulle kunna bidra till att åstadkomma en viss värdesäkring av de nu befintliga fondmedlen. Men jag betraktar frågan om fondernas värdebeständighet, herr talman, inte bara som en de försäkrades angelägenhet utan, som jag sade, också såsom en angelägenhet ur allmänna synpunkter, ur samhällssynpunkt.

Jag har ingen anledning att kritisera socialministerns förklaring, för vilken jag är tacksam, men jag vill gärna säga att jag saknade en sak. Jag skulle nämligen

gen gärna ha sett — utöver hänvisningen till det tidigare av utskottsledamöterna uttalade önskemålet om en skyndsam behandling av förevarande fråga — ett uttalande av socialministern, att han för sin del anser det ytterst angeläget att denna utredning påskyndas så att dessa ting kan klarläggas, innan man genomför en eventuell lagstiftning. Men det är ju, herr talman, inte för sent för socialministern att göra den deklarationen nu, om han så skulle vilja.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

Om inrättande av en lärostol i oligofreni

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr B 63, i anledning av väckt motion om inrättande av en lärostol i oligofreni vid något av rikets universitet eller karolinska institutet.

I en inom första kammaren av herr *Edström* väckt motion (I: B 7) hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag i frågan om inrättande av en lärostol i oligofreni (professur eller laboratur) vid något av universiteten eller karolinska institutet, i första rummet vid Lunds universitet.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionen I: B 7 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr **EDSTRÖM** (fp):

Herr talman! Motionärernas syfte är i första rummet att åstadkomma en utredning om behovet av en lärostol i oligofreni, inte att *nu* inrätta en sådan. I motionen har framlagts ett ganska omfattande utredningsmaterial, som huvudsakligen erhållits från medicinalstyrelsen. Riktigheten av detsamma har inte på något håll bestritts. Samtliga hörda fakulteter och lärarkollegiet i Stockholm har vitsordat angelägenheten av att oligofreniforskning kommer till stånd och tillstyrker utredning i ärendet. Liksom motionärerna understryker samtliga dessa

vetenskapliga myndigheter, att det här förefinnes ett mycket stort material, som ligger oanvänt ur forskningssynpunkt. Vipeholms sjukhus är ett av de största sjukhusen i Europa för vård av lågtstående sinnesslöa. Det är ganska självklart, att man bör försöka att på något sätt till mänsklighetens fromma utnyttja detta mycket stora material. Man har här även vissa möjligheter att åstadkomma forskningslokaler. Lunds fakultet påpekar dessutom, att man i Lund har en anstalt för blinda med komplicerat lyte, som erbjuder ytterligare möjligheter för forskning på detta område. I Lunds närhet finns ytterligare ett flertal anstalter, vars klientel i stor utsträckning består av sinnesslöa.

Fakulteten understryker vidare, att ett fruktbart samarbete torde kunna förväntas med en rad andra universitetsinstitutioner i Lund, förutom de medicinska framför allt även den genetiska, där redan nu forskning beträffande sinnesslöhet bedrivs. Kammarens ärade ledamöter har väl redan hört talas om det framstående arbete, som där bedrivs under laborator Levans ledning.

Kanslern för rikets universitet avstyrker emellertid motionerna med en ganska egendomlig motivering. Han säger nämligen, att först sedan allmänpsykiatriens forsknings- och undervisningsbehov blivit tillgodosedda och barnpsykiatrien hunnit få en fastare vetenskaplig förankring vid rikets universitet torde, såsom medicinska fakulteten i Göteborg framhållit, det vara lämpligt att upptaga frågan om specialforskning (inklusive oligofreniforskning) och specialprofessorer inom psykiatriens ram.

Vad säger då Göteborgs medicinska fakultet? Jo, den säger: liksom motionärerna finner fakulteten, att oligofreniforskning har anknytning till många viktiga grenar inom medicinen, och att genetiken därvid bildar en hörnsten, samt att det medicinska ämnesområde, där oligofrenierna har sitt egentliga hemvist, är psykiatrien. Man säger icke, att det är ett specialområde inom psykiatrien.

Den som har erfarenhet av praktisk sjukvård vet, att sinnesslövärdar är helt

Om förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet, m. m. särskild från sinnessjukvården. Sannolikheten för att oligofreniforskningen skulle kunna tillvaratagas bättre, om vi får fler professorer i allmänpsykiatri, är försvinnande liten. Att kanslersämbetet, där ju erfarenheten av praktiska sjukvårdsfrågor torde vara relativt begränsad, uttalat sig på detta sätt, är förklarligt, men att statsutskottets andra avdelning, där dock viss praktisk sjukvårds-erfarenhet torde finnas, ansluter sig till kanslerns uttalande, är mer förvånande.

I problemets natur ligger, att det alltmere kommer att tränga till sin lösning. Vi får säkerligen tillfälle att i framtiden återkomma till denna fråga.

Jag har, herr talman, i dag därför inte något särskilt yrkande.

Häri instämde fru *Sjöström-Bengtsson* (s).

Herr NÄSSTRÖM (s):

Herr talman! Det är ändå på det sättet, att medicinska fakulteten i Göteborg ganska tydligt har sagt sin mening på denna punkt och att kanslern har åberopat fakultetens yttrande, eftersom det sammanfaller med hans mening. Vi har i vår recit velat redogöra för dessa förhållanden. Alla som vill sätta sig in i frågan kan läsa därom nederst på s. 2. Där har yttrandet från fakulteten i Göteborg och likaså kanslerns mening redovisats. Jag anser därför inte att det är mycket mer att tillägga.

Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr B 64, i anledning av väckta motioner angående omjustering av reglerna för fastighetstaxeringsvärdenas inverkan på beräkningen av stipendier vid vissa läroanstalter; och

nr B 65, i anledning av väckt motion om beredande av möjlighet för lärare på

skolans lågstadium att få sin utbildning förlagd till lärarhögskolan.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet, m. m.

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr B 66, i anledning av väckta motioner angående dels förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet, dels ock fraktlindringsbidrag för transport av motorfordon mellan ön och fastlandet.

I en inom första kammaren av herr *Franzén* väckt motion (I: B 50) hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga om skyndsamt utredning av frågan om förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet i enlighet med motionens syfte.

I en av samme motionär väckt motion (I: B 52) hade vidare hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhänga om skyndsamt utredning och förslag rörande särskilt fraktlindringsbidrag, att avräknas mot bilskattemedlen, för transport av motorfordon på reguljär båtlinje mellan Gotland och fastlandet.

Utskottet hade i det nu ifrågasvarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt,

a) att motionen I: B 50 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

b) att motionen I: B 52 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr FRANZÉN (cp):

Herr talman! Det är två motioner — I: B 50 och I: B 52 — som legat till grund för statsutskottets utlåtande B 66.

Jag skall först säga några ord om motionen I: 81, där det begäres en ny skyndsamt utredning om trafiken mellan Gotland och fastlandet. Det är ingen

Om förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet, m. m.

ny fråga som tagits upp. Den har diskuterats många gånger tidigare i detta hus. År 1945 tillsattes en utredning angående dessa spörsmål. Utredningen blev färdig 1951. Den förordade då en ny organisation för trafiken mellan Gotland och fastlandet, en trafikorganisation, ägd av gotländska företag, organisationer och institutioner. För de investeringar, som en sådan lösning skulle medföra, avsågs statlig hjälp i form av lån. Sedan dess har det inte gjorts några andra mera betydande insatser på detta område än att en lokal kommitté tillsatts av länsstyrelsen i januari 1956.

Man kan kanske tycka att det är tillräckligt att denna lokala kommitté håller på att utreda förbindelserna. Varför har det då väckts en motion om en ny utredning? Jo, det är därför att den av länsstyrelsen tillsatta lokala kommittén — enligt vad den själv uttalat — har att syssla med blott detaljspörsmål inom detta stora frågekomplex. Detta framgår också av det i utskottsutlåtandet refererade yttrandet från kommittén över motionerna.

Härtill kommer att förhållandena sedan år 1955 har ändrats väsentligt. År 1945 hade flyget en mycket liten uppgift när det gällde personbefordran — nu är flygets andel i frågan om personbefordran mycket större. Detta gör givetvis att trafikunderlaget splittras på båt- och flygförbindelserna. Det är därför angeläget att man ser över alltsammans på en gång. Under de år som gått har även trafikunderlaget när det gäller båtarna ändrats. I somras har satts in en ny båt, som går på traden Visby—Klintehamn—Västervik. Jag menar för min del att det är angeläget att underlaget inte splittras mera. I så fall kan den reguljära båttrafiken mellan Gotland och fastlandet äventyras. Av luftfartsstyrelsens yttrande över motionen framgår, att styrelsen förutsåg att i en ej alltför avlägsen framtid flyget ävenledes kunde komma att övertaga postbefordran till ön och att fraktflyget kunde utvecklas till en mera regelbunden trafik. En dylik utveckling komme att understödjas av luftfartsstyrelsen. Detta är ju bra, men trafiken

kommer ändå att splittras på flygtrafik och båttrafik. Därför tycker jag att man borde se över trafikproblemet mera allsidigt. Utskottet har menat att detta inte är nödvändigt. Utskottet anser att det räcker med den lokala kommittén, som enligt vad den själv säger har hand om detaljspörsmål. Då återstår för mig bara att hoppas att denna kommitté skyndar på med den ena detaljen efter den andra, så hela trafikkomplexet blir utrett och färdigt fortast möjligt.

Jag kan inte underlåta att påpeka, att den lokala kommittén och statsutskottet har uttalat att kommittén bör få fortsätta med sitt arbete ostört. Men eftersom denna fråga väcktes första gången redan 1945 och den lokala kommittén tillsattes i januari 1956, kan det inte skada med en liten påstötning, så att det verkligen blir någonting uträttat. Detta behöver väl icke innebära att kommittén blir störd i sitt arbete.

Jag kommer sedan till ett annat spörsmål, ett detaljspörsmål som behandlas i motionen I: B 52. Jag har i den motionen yrkat att riksdagen »må i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning och förslag rörande särskilt fraktlindringsbidrag, att avräknas mot bilskattemedlen, för transport av motorfordon på reguljär båtlinje mellan Gotland och fastlandet». Detta är också en fråga som diskuterats tidigare. Även där om motionerades vid fjolårets riksdag. Men utskottet har behandlat denna motion ungefär på samma sätt som den föregående. Utskottet menar att den lokala kommittén skall ta hand om detta också.

Jag vet inte om utskottet har tänkt igenom hur orättvis denna fråga är för gotlänningarnas del. Vi vet alla här i kammaren att Gotland har ett avskilt läge. Biltätheten på Gotland är lika stor som i andra delar av landet. Gotlänningarna får betala samma bilskatter som folk i andra delar av landet, men vi har inte möjlighet att köra på riksvägnätet annat än om vi betalar 125—150 kronor per gång och bil för att komma över till fastlandet. Vi är eljest hänvisade till att köra på det mycket begränsade området som länet utgör. Utskottet har som

Om förbättrade sjö- och flygförbindelser mellan Gotland och fastlandet, m. m.

sagt inte gjort någonting åt den saken. Vid fjolårets riksdag infordrades, när denna fråga då var väckt, yttranden från öutredningen, som nu är färdig med sitt arbete, och även från den lokala kommittén. De sade enstämmigt båda två, att det var angeläget med ett sådant här fraktlindringsbidrag. Jag vill erinra om att för bussägare, som skall över och köra på fastlandsvägarna med en stor buss, kostar det 700—800 kronor att komma över med bussen till fastlandet.

Jag är inställd på att en lösning av hela trafikproblemet kommer att dröja om det inte skall gå snabbare än hitintills. Då menar jag att detta detalj-spörsmål kan lösas provisoriskt tills problemet i sin helhet blir löst. Det är därför som denna motion har blivit väckt.

Man har som sagt inte velat vara med om det. Jag tycker att det borde ha varit angeläget för utskottet att understryka vad utredningen och den lokala kommittén sade vid fjolårets riksdag. Den gången understödde de motionen.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionerna.

Herr JOHANSSON, IVAR, (cp):

Herr talman! Den ärade motionären har ju här framfört sina synpunkter på de föreliggande motionerna om ytterligare utredningar, och det finns därför inte någon anledning för mig att fördjupa mig i dem. Jag vill bara i likhet med utskottet här konstatera, att allt väsentligt i de problem som motionären här berör är föremål för utredning eller har utretts. Dessa motioner har också varit ute på remiss till luftfartsstyrelsen, sjöfartsstyrelsen och länsstyrelsen på Gotland, och samtliga remissmyndigheter är överens om att någon ytterligare utredning knappast är påkallad på det stadium som man här befinner sig. Den sista utredningen, en lokal sådan med statsstöd som ännu inte är färdig, räknar med att inom en snar framtid kunna avge förslag i frågan. När då resultatet från denna lokala utredning föreligger, liksom resultatet från de tidigare utred-

ningarna, är det dags att undersöka, om det finns behov av kompletterande utredningar i det föreliggande frågekomplexet.

Det har således förekommit inte mindre än tre utredningar på dessa områden. Man tycker då att tiden snart borde vara mogen för att gå från utredningsstadiet till handling och inte bara utreda i all oändlighet. Utskottet anser sig därför kunna utgå från att de för öns befolkning och näringsliv så väsentliga kommunikationsproblemen kommer att bli föremål för statsmakternas prövning i ett större sammanhang och inom en nära framtid.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr FRANZÉN (cp):

Herr talman! Det sista inlägg som utskottets ärade talesman gjorde vill jag understryka, nämligen att man bör gå från ord till handling i denna sak. Har motionen i någon mån påskyndat denna utveckling, har motionen icke varit förgäves.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt angående vardera av de båda punkterna av utskottets i förevarande utlåtande gjorda hemställan.

Därefter gjordes enligt de i fråga om punkten a förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i nämnda punkt hemställt samt vidare på bifall till motionen I: B 50; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Beträffande punkten b, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels bifall till utskottets hemställan, dels ock bifall till motionen I: B 52.

Sedermera gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Om viss tjänstårsberäkning för lärare i de svenska missionsällskapens tjänst

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtanden:

nr B 67, i anledning av väckt motion angående förslag till en mellanriksväg från Arjeplogs kommun till Norge; och

nr B 68, i anledning av väckt motion angående ytterligare järnvägsanläggningar i Stockholms södra ytterområden.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om viss tjänstårsberäkning för lärare i de svenska missionsällskapens tjänst

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr B 69, i anledning av väckta motioner angående viss tjänstårsberäkning för lärare i de svenska missionsällskapens tjänst.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Söderquist* och *Ollén* (I: B 77) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafsson* i Borås *m. fl.* (II: B 51), hade hemställts, att de lärare, varom i motionerna vore fråga — sammanlagt något över 100 folkskollärare och akademiker, som tjänstgjorde både i Sverige och på missionsfälten — vilka kunde styrka, att de under bortovaron stått i annat lands skolväsen, måtte vid sökande och återupptagande av tjänst i hemlandet få tillgodoräkna sig den löneklassplacering de hade, då tjänsten i hemlandet avbröts för skoltjänst i utlandet.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna I: B 77 och II: B 51 icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade anförts av herrar *Ohlon*, *Ivar Johansson*, *Pålsson*, *Anders Johansson*, *Malmberg*, *Rubbestad*, *Ståhl* och *Hansson* i Önnarp samt fröken *Vinge*, vilka ansett, att utskottet bort tillstyrka motionerna och därför hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: B 77 och II: B 51, besluta, att de lärare, varom i motionerna vore fråga, vilka kunde styrka, att de under bor-

tovaron stått i annat lands skolväsen, måtte vid sökande och återupptagande av tjänst i hemlandet få tillgodoräkna sig den löneklassplacering de hade, då tjänsten i hemlandet avbröts för skoltjänst i utlandet.

Herr **OHLON** (fp):

Herr talman! Den motion som här föreligger har varit föremål för misstolkningar. Motionärerna yrkar inte på att lärare, som går ut på svenska missionsfält, skall under denna sin tjänstgöring få tillgodoräkna sig tjänstår, utan motionärernas blygsamma hemstäl- lan går endast ut på att de inte skall förlora de intjänade tjänstår, som de hade innan de började denna sin verksamhet. Nu säger statskontoret, som är en av de remissinstanser som har yttrat sig, att syftet med föreliggande motion gäller en relativt fåtalig lärargrupp och att detta bör kunna tillgodoses inom ramen för nu gällande bestämmelser. Det är nog inte så alldeles säkert.

I missionsrådets remissyttrande heter det, att under årens lopp har många av de lärare, som längre eller kortare tid arbetat i främmande länders skolväsen, återgått till sin tjänst i hemlandet och då förlorat den löneplacering som de hade innan de började sin verksamhet utomlands. I yttrandet sägs vidare, att erfarna och dugliga lärare med många års meriterande tjänst i Sverige på detta sätt fått återgå till den lägsta för vederbörande gällande löneklassen. De har alltså kan man säga bestraffats för att de givit sig ut och arbetat i de underutvecklade länderna. Detta har synts reservanterna icke vara en rättvis ordning. Även om det förhåller sig så, att Kungl. Maj:t, eller vilken instans det är som bedömer dessa frågor, behandlar dessa lärare välvilligt, är de icke säkrade att få stå kvar i sin gamla löneklass under nuvarande förhållanden, för att nu inte tala om den onödiga byråkrati som följer med nu gällande ordning.

Jag vill erinra om att läkare som arbetar ute på missionsfälten inte bara är tillerkända rätt att få stå kvar i sina gamla löneklasser. De får också under

Om viss tjänstårsberäkning för lärare i de svenska missionsällskapens tjänst

vissa villkor räkna tjänstår under den tid de verkar ute på missionsstationerna. För min del — om jag skall uttala en egen mening i denna sak — håller jag före, att den rätten borde tillerkännas även de lärare, varom här nu är fråga. Det gäller ju ingen utgift för statsverket, om det nu verkligen förhåller sig så att Kungl. Maj:t förfar välvilligt i alla de fall av detta slag som kommer under dess behandling. Men den nuvarande ordningen är ägnad att avskräcka lärare från att ge sig ut och arbeta i underutvecklade länder. Det kan näppeligen vara en tillfredsställande ordning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr SÖDERQUIST (fp):

Herr talman! Liksom herr Ohlon yrkar jag bifall till reservationen till utskottsutlåtandet, vilket innebär bifall till min och herr Olléns motion i ämnet. Även i herr Ohlons motivering till detta yrkande vill jag instämma, och jag kunde måhända nöja mig med detta instämmande.

Låt mig bara, herr talman, utöver detta erinra kammarens ledamöter om att herr Ohlon har åtta medreservanter. Det är alltså en ingalunda föraktlig grupp från statsutskottet, som velat tillstyrka vår motion. Därutöver vill jag bara understryka det som herr Ohlon redan har antytt, nämligen att remissvaren i detta fall är i sällsynt hög grad tillstyrkande.

Jag nöjer mig, herr talman, med detta utomordentligt korta anförande. Jag tror mig kunna förhoppningsfullt vädja till kammarens ledamöter att rösta med reservanterna.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag befinner mig i ett rätt egendomligt läge, när jag nu kommer att tala för utskottets förslag, som går ut på avslag på motionen. Detta gör jag — det vill jag understryka, ehuru det låter paradoxalt — därför att jag an-

ser att motionen inte går tillräckligt långt, och dessutom pågår det en utredning just i den fråga det här gäller.

Herr Ohlon nämnde att man har missuttolkat motionen på vissa punkter och trott att den äsyftat tjänstårsberäkning, men den talar inte om tjänstårsberäkning. Jag vill redan från början säga, att jag anser att detta är fel, ty detta är kanske den viktigaste delen av det problem som här har tagits upp.

Samtidigt som jag mot bakgrunden av vad jag nu har sagt vill uttrycka min uppskattning av de utomordentliga insatser som dessa människor gör, vill jag betona att det finns en rad andra grupper, som också gör stora insatser på det område det här gäller.

Jag vill påminna om att utskottet tillsammans med en del remissinstanser, som dock har gått emot motionen för närvarande, klart understryker att det i princip inte finns någonting att erinra emot yrkandena i motionen. Det är alltså ingen diskussion om målet, utan det gäller väsentligen medlen. Jag tycker nog att man borde kunna ena sig om att gå fram efter de linjer som utskottet föreslår utan att vädja till hjärtats stämning, som kan vara nog så viktig i sitt sammanhang men som jag ändå inte tycker skall behöva tala här.

Man säger i motionen att det inte är riktigt att dessa människor skall behöva lida oskäliga förluster. Nej, jag anser inte att de skall behöva lida några förluster alls, och det är till ett sådant förslag som jag hoppas att den nu pågående utredningen skall komma fram. Man har här ryckt loss en liten grupp och halvt om halvt begärt att den skall hållas skadeslös. Det finns ju också andra grupper. Jag talade i dag på morgonen med en sjömanspräst, som varit i Hamburg och Melbourne i elva år. Då han kom hit och fick en tjänst, placerades han i lägsta löneklassen, inte lönegraden som det står i motionen och som herr Ohlon också sade, ty ordet lönegrad ger i detta sammanhang ingen vetlig mening.

Jag vill också i förbigående nämna, att avbrott i anställning i Sverige, som

Om viss tjänstårsberäkning för lärare i de svenska missionssällskapens tjänst inte överskrider tre år, icke påverkar löneklassen.

Som herr Ohlon nämnde prövas varje fall av Kungl. Maj:t. Då förhållandena kan vara ganska olikartade, kan det behövas en individuell prövning; det har lönenämnden, statskontoret och jag tror också skolöverstyrelsen understrukt. Anser man att detta är en förvaltningsmässig omgång, à la bonne heure, då hoppas jag att man skall komma ifrån denna så småningom, men det bör ske först efter ordentlig förberedelse, så att man inte handlar än si och än så och än annorlunda. Utredning pågår inom skolöverstyrelsen, och uppdraget sträcker sig vidare än yrkandet i motionen, det anser jag vara kvintessensen i sammanhanget. Utredningen avser nämligen både meritberäkning och tillgodoräkning i löne- och pensionshänseende.

Jag anser inte att man i och för sig skall falla i farstun för att det pågår en utredning och låta en massa nödvändiga och viktiga saker uppskjutas år efter år endast av det skälet, men hela femte avdelningen inom statsutskottet har utan undantag blivit övertygad om att det i detta fall är riktigt att vänta på den pågående utredningen. På det sättet gagnas inte bara denna grupp utan också eventuellt även andra grupper.

Det står en sak i motionen, som herrar motionärer kanske kan upplysa om. Jag har sagt att utredningsuppdraget sträcker sig vidare än motionens yrkande och även avser tjänstårsberäkning. Nu står det i motionen: »Av flera skäl avstår vi likväl ifrån ett yrkande i den riktningen.» Det skulle vara intressant att få veta, vilka skäl det är som har hindrat motionärerna att yrka på den saken. Vi har inte kunnat få fram något skäl vid avdelningens behandling av motionen.

Då kan man visserligen invända, att utredningen kanske kommer att dra ut på tiden, eftersom det är många och svåra problem som här berörs och många grupper inom landet som inte har fått denna fråga löst. Ja, utredningen kanske kommer att ta en viss tid, då det är

fråga om svåra och invecklade problem. Men om så skulle bli fallet händer ju ingenting annat än att Kungl. Maj:t såsom hittills får avgöra saken från fall till fall, och jag har grundad anledning antaga, att Kungl. Maj:t är mycket generös när det gäller att ta ställning till dessa frågor.

Jag tror därför, herr talman, att man gagnar hela saken på längre sikt och i vidare bemärkelse, om man i dag går på utskottets linje. Därför yrkar jag också bifall till utskottets hemställan.

Herr OHLON (fp):

Herr talman! Fröken Ebon Andersson började sitt anförande med att säga, att hon befinner sig i ett egendomligt läge. Jag ber att få instämma i detta konstaterande.

Fröken Andersson förklarar, att hon ingenting har att erinra mot motionens syfte och att hon i det avseendet befinner sig i samma situation som statskontoret. Men, tillägger fröken Andersson, hon har svårt att yrka bifall till motionen emedan den inte går tillräckligt långt. Detta är väl, herr talman, ett ganska egendomligt sätt att resonera. Om man här inte kan vinna allt på en gång utan måste gå fram etappvis, menar fröken Andersson alltså att det är bäst att avstå från allt.

Fröken Andersson hänvisar liksom statsutskottet i sitt utlåtande till att en utredning om dessa problem försiggår inom skolöverstyrelsen. Den utredningen gäller inte bara att lärarna inte skall mista sin löneklassplacering, utan också därutöver att de skall få tillgodoräkna sig tjänstårsberäkning. Men, ärade ledamöter, denna utredning avser endast statskyrkans missionärer och icke de missionärer som verkar i andra kyrkliga samfunds tjänst. Utredningen har således en begränsad räckvidd.

Motionärerna syftar, såvitt jag förstår, bland annat till att få till stånd en konsekvent och enhetlig behandling av dessa ärenden. Av handlingarna framgår att de, som fröken Andersson sade, uppenbarligen behandlas än si och än så

Om viss tjänstårsberäkning för lärare i de svenska missionssällskapens tjänst

och än annorlunda — fastän på annat sätt än fröken Andersson menade.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag trodde att jag hade motiverat min ståndpunkt så tydligt, att till och med herr Ohlon borde kunna fatta vad jag menade.

Jag sade icke, att det är svårt att yrka bifall till motionen därför att den inte går tillräckligt långt. Vad jag sade var i stället, att allt här hänger samman, varför man i detta fall som på så många andra områden när det gäller utredningar inte bör bryta loss en liten del av problemet. Det kan nämligen, herr Ohlon, hända, att om man nu bryter loss detta isolerade problem och den begärda ändringen kommer till stånd, så säger man kanske, att nu har de fått vad de begärt och att det är tillräckligt. För mig är huvudsaken, att det också gäller andra grupper, som bör komma in under samma bedömning.

Jag slår fast att jag är positivt inställd till denna sak och vill ha till stånd en lösning. Jag vill också erinra om att Kungl. Maj:t intill dess att de önskade reglerna är klara och uppdragna har den prövningsrätt som här bör förefinnas enligt de sakkunniga myndigheternas utlåtande.

Herr OHLON (fp):

Herr talman! Jag ber bara att med tillfredsställelse få konstatera, att fröken Andersson är på väg mot klarhet.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Jag vill gärna framhålla, att när jag läste denna motion kände jag stora sympatier för den. Under behandlingen i avdelningen kom jag emellertid underfund med att problemet kanske inte är fullt så enkelt som man kunde tro vid en hastig genomläsning av motionen, utan att det här i stället rör sig om en ganska invecklad fråga.

Jag kanske ändock skulle ha röstat för

bifall till motionen, om jag inte hade bibringats den uppfattningen, att det inte har hänt någon större olycka hittills genom den ordning man tilllämpat. Hittills har nämligen enligt vad jag kunnat inhämta ingen som begärt att få tillgodoräkna sig de tjänstår, som vederbörande har från tidigare anställning i Sverige, fått avslag på en dylik framställning. Man skulle emellertid vålla en hel del krångel genom att nu utan grundliga förberedelser skriva generella regler för denna tjänstårsberäkning. Det skulle, anser jag, leda till mera krångel för en lärare som återvänder till Sverige efter tjänstgöring i missionens tjänst än om vi nöjer oss med den hittillsvarande ordningen att var och en i det enskilda fallet får göra en framställning till Kungl. Maj:t, som man nästan kan utgå ifrån kommer att bifallas. Denna ordning förefaller mig betydligt mindre krånglig än att riksdagen här skulle söka fastställa några generella regler, som det skulle vara svårt att få fram och som dessutom skulle vara mycket svåra att följa.

Herr Ohlon hade vidare litet svårt att förstå, att jag liksom fröken Andersson hade kommit till den uppfattningen, att motionen inte går tillräckligt långt. Jag tycker nog liksom fröken Andersson, att de människor som det här gäller borde få tillgodoräkna sig tjänstetid även i utlandet, såsom motionärerna har begärt. Men brukar det inte, herr Ohlon, vara på det sättet, om riksdagen bifaller en motion av detta slag, att det då är rätt svårt att åtminstone inom en snar framtid komma tillbaka och få riksdagen att gå ännu längre? Jag tror liksom fröken Andersson att det är betydligt större utsikter att få igenom denna sak, om man tar allt på en gång.

Herr Ohlon sade vidare att skolöverstyrelsens utredning bara gällde statskyrkans missionärer — i själva verket gäller den lärarna i missionsskolorna — men det är väl alldeles självklart, om skolöverstyrelsen genom sin utredning får fram generella regler, att det inte är någon som helst svårighet att tillämpa dessa generella regler även för de lä-

Om viss tjänstårsberäkning för lärare i de svenska missionsällskapens tjänst rare som tjänstgör på andra missionsområden än svenska statskyrkans. Det förefaller åtminstone mig alldeles självklart att man inte kan ställa dessa utanför.

Med hänsyn till att utredning pågår inom skolöverstyrelsen och att det inte har hänt någon större olycka under den långa tid som har gått ansåg jag liksom alla andra inom femte avdelningen, att det inte heller kan hända någon större olycka om vi väntar eller annat år för att ta slutgiltig ställning till hela detta problem på en gång.

Jag vill med dessa ord, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Herr LINDBLÖM (fp):

Herr talman! Om denna debatt skulle kunna leda till att direktiven för den här omnämnda utredningen ändrades till att gälla en allsidig utredning rörande här ifrågasvarande befattningshavare i allmänhet, så tror jag att detta skulle vara en lycklig utgång. Jag delar nämligen inte fullt den optimism som herr Andersson här nyss gav uttryck för. Det står dock klart och tydligt i direktiven att det gäller kyrkans mission. Följaktligen kan man inte därav dra någon bestämd slutsats om i vilken mån resultatet kommer att anses gälla också för andra grupper, och då är ju det hela en halvmesyr i alla fall; man löser inte frågan.

Jag kan ju inte ställa något yrkande om ändring av direktiven, men jag hoppas att regeringen med anledning av den här debatten vill utvidga skolöverstyrelsens utredningsarbete till att omfatta även andra grupper och icke allenast kyrkans mission.

Herr HOLMQVIST (s):

Herr talman! Det kanske kan finnas anledning att i denna debatt erinra om innebörden i regeln om tre års avbrott. Det är alldeles uppenbart att denna regel är ett uttryck för att samhället vill behålla sina anställda i tjänst så långt som möjligt och ge favoriter åt dem som blir kvar i statlig tjänst. Vi känner ju

igen detta problem från andra områden, och vi vet att exempelvis en lärare som tar tjänst i en annan skola inom landet, i vilken staten inte är engagerad, kan bli lidande på detta i tjänstårshänseende. Samma sak gäller även andra befattningshavare än lärare. Jag tror att det egentligen är bäst för motionärernas vidkommande, om det nu aktuella kravet icke blir genomdrivet. Jag delar den uppfattningen att det är till fördel för vederbörande, om vi kan komma ifrån att spika fast generella regler och det i stället kan göras en bedömning från fall till fall. Om riksdagen skulle bifalla motionen, skulle detta få konsekvenser för framtida riksdagsbeslut. Det kan icke undvikas att vi här i riksdagen framdeles får syssla med andra ärenden, där man kommer att återropa riksdagens handläggning av det nu ifrågasvarande ärendet som skäl för ståndpunktstagande.

Icke minst från den utgångspunkten, herr talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr ANDERSSON, AXEL JOHANNES, (fp):

Herr talman! Med anledning av herr Ohlons uttalande vill jag framhålla, att åtminstone jag under debatten i femte avdelningen fick den uppfattningen, att man inte skiljer mellan dem som arbetar på statskyrkans missionsfält och på de frireligiösa kyrkornas missionsfält på olika håll ute i världen. Vad vi såg till var just svårigheterna att få fram generella regler, och därför skulle det vara ganska lyckligt att avvakta den pågående utredningen.

Jag kan aldrig tänka mig, att avdelningen skulle göra helomvändning i det fallet och mena, att de generella regler, som efterlystes, bara skulle gälla för dem, som arbetar på statskyrkans missionsfält. Jag är i det fallet betydligt mera optimistisk än vad herr Lindblom är just med hänsyn till vad som förekom vid behandlingen inom femte avdelningen — detta, som sagt, under förutsättning att det inte sker någon stor sinnesförändring där.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i det nu förevarande utlåtandet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Ohlon* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr B 69, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Ohlon* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 52.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr B 70, i anledning av väckta motioner angående vissa ändringar av bestämmelserna om löneklassuppflyttning m. m., bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om ersättning åt lantbruksinspektoren Eric Hellner för vissa rättegångskostnader

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr B 71, i anledning av väckta motioner om ersättning åt lantbruksinspektoren Eric Hellner för vissa rättegångskostnader.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av fru *Nilsson* och herr *Robert Johansson* (I: B 113) samt den andra inom andra kammaren av herr *Björkänge* (II: B 145), hade hemställts, att riksdagen måtte besluta tillerkänna inspektor Eric Hellner ett belopp av 7 167 kronor för täckande av de kostnader han åsamkats genom att han måst hänvända sig till domstol för att få viss fråga om vattenfallsstyrelsens skadeståndsskyldighet rättsligt prövad samt att riksdagen måtte besluta gottgöra inspektor Hellner med ett skäligt belopp för svår kroppsskada han lidit.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionerna I: B 113 och II: B 145 icke måtte av riksdagen bifallas.

Fru NILSSON (cp):

Herr talman! Jag vill bara säga några ord med anledning av motionen nr B 113. Denna motion gäller ersättning för skada, som vållats inspektor Eric Hellner vid utbyte av en säkring efter åskväder i en vattenfallsstyrelsen tillhörig transformator.

En av anledningarna till den svåra skada, som blev en följd av detta proppbyte, var antagligen, att transformatorn var försedd med otillräckliga säkerhetsanordningar. Att så var fallet tycker jag också framgår av vattenfallsstyrelsens utlåtande, som återges i statsutskottets utlåtande och där vattenfallsstyrelsen anför bl. a. följande om motionerna: »I motionerna säges, att föreskriftsenlig jordning sannolikt skulle ha förebyggt 'följderna av överspänningen och den eventuella explosionen'. Av utredningen i målet framgår, att några föreskrifter om skyddsjordning icke funnits...»

Vattenfallsstyrelsen säger alltså inte,

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

att skyddsjordning inte har behövts, utan att föreskrifter om skyddsjordning inte har funnits.

Liknande transformatorer fanns vid den tid då skadan vållades på många ställen på landsbygden, och det var praxis, att abonnenterna själva fick utbyta säkerhetsproppar. De visste då icke om, vilken risk de därvid löpte.

När inspektor Hellner nu, för att få en sådan sak konstaterad, har fört talan vid domstol, har han därigenom orsakats stora utgifter. Det är alltså nu inte bara fråga om den svåra kroppsskada han vållats — han fick synen förstörd på ena ögat — utan också om de utgifter, som han har fått vidkännas för att få skadeståndsanspråken prövade av domstol.

Jag anser att det vore rimligt, om riksdagen kunde bifalla den del av motionen, som gäller hans rättegångskostnader, inte minst därför att vi får hoppas, att han genom att väcka denna talan har fäst uppmärksamheten på bristande skyddsanordningar och därigenom förebyggt liknande olyckor i framtiden.

Jag anhåller därför att riksdagen måtte besluta tillerkänna inspektor Eric Hellner ett belopp av 7 167 kronor för täckande av de kostnader han åsamkats genom att han måst hänvända sig till domstol för att få frågan om vattenfallsstyrelsens skadeståndsskyldighet rättsligt prövad.

Fröken ANDERSSON (h):

Herr talman! Jag kommer att yrka bifall till utskottets hemställan under denna punkt.

Utskottet har verkligt ingående prövat denna fråga och begärt utlåtande från statskontoret och vattenfallsstyrelsen. Båda dessa instanser är fullt klara över att det inte föreligger några som helst skäl att tillmötesgå den framställning, som här gjorts.

Det var otvivelaktigt en svår olycka, som denne man råkade ut för — det har fru Nilsson alldeles rätt i — men skulle man gå med på att utbetala ersättning i detta fall, skulle det kunna

föra åtskilligt annat med sig i framtiden. Enligt de upplysningar utskottet har fått förhåller det sig dock så, att han har kvar sin tjänst och därtill uppbär ersättning från riksförsäkringsanstalten efter den procentsats som invaliditeten berättigar till. Det finns alltså inga, om jag så får säga, ömmande ekonomiska skäl för att riksdagen skulle bifalla motionen, vilket icke utesluter att den händelse, som har inträffat, är utomordentligt beklaglig. Det har emellertid inte förelegat någon saklig grund för att riksdagen skulle gå med på de proppar, som här har framförts, varför jag som sagt, herr talman, yrkar bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen att därunder yrkats dels att vad utskottet i det nu ifrågavarande utlåtandet hemställt skulle bifallas, dels ock, av fru Nilsson, att kammaren skulle besluta tillerkänna inspektor Eric Hellner ett belopp av 7 167 kronor för täckande av de kostnader han åsamkats genom att han måst hänvända sig till domstol för att få frågan om vattenfallsstyrelsens skadeståndsskyldighet rättsligt prövad.

Härefter gjordes propositioner enligt berörda yrkanden; och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr B 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående upphävande av förordningen den 26 juli 1947 (nr 581) om kvarlåtenskapsskatt, m. m., jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 6 juni 1958 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr B 3, hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

1) förordning angående upphävande av förordningen den 26 juli 1947 (nr 581) om kvarlåtenskapsskatt; samt

2) förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt.

I propositionen hade framlagts förslag till omläggning av dödsbobeskattningen från det nuvarande 2-skattesystemet med arvsskatt och kvarlåtenskapsskatt till ett 1-skattesystem med endast arvsskatt. Den nuvarande arvsskatten föreslogs därvid höjd med ett belopp, som icke fullt motsvarade kvarlåtenskapsskatten.

De i propositionen föreslagna skatteskalorna voro indelade i fyra klasser, betecknade I—IV. Till skatteklass I hörde i huvudsak barn och deras avkomlingar samt efterlevande make, till klass II sysskon och deras avkomlingar samt föräldrar, till klass III vissa allmännyttiga eller välgörande sammanslutningar och till klass IV övriga skattskyldiga.

Avvägning av skatteuttaget mellan olika kategorier av skattskyldiga hade skett med syfte att i görlig mån tillgodose efterlevande makes och barns intressen. Förslaget innebar även en omfördelning av skattebelastningen till förmån främst för flerbarnsfamiljerna. Skatteskalorna hade utformats så, att skattehöjningar icke skulle uppkomma, då make eller barn var ensam arvinge. För flerbarnsfamiljerna blev det betydande skattelättnader enligt förslaget.

Höjning föreslogs beträffande flertalet av de skattefria bottenbeloppen vid arvssbeskattningen.

Vissa lättnader hade föreslagits i fråga om betalandet av arvsskatten.

Förslaget innebar vidare, att gåvobeskattningen på motsvarande sätt som dödsbobeskattningen skulle omläggas från ett 2-skattesystem till ett 1-skattesystem. Skattefriheten för gåvor, vilken

för närvarande var 3 000 kronor per fyraårsperiod, skulle ändras till 2 000 kronor per kalenderår.

Härjämte föreslogs viss utbyggnad av skatteflyktspärrarna vid arvs- och gåvobeskattningen, främst för att få motsvarighet till de garantier mot skatteflykt som bestämmelserna om kvarlåtenskapsskatten nu innehöll. Även vissa förslag till effektivisering och förenkling av beskattningsreglerna framlades.

Förslaget var avsett att träda i kraft den 1 januari 1959.

Det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget till förordning angående ändring i förordningen om arvsskatt och gåvoskatt var i nedan angivna delar så lydande:

28 §, tariffen beträffande klass III

Klass III. För testamentslott tillkommande

kyrka, landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap; stiftelse med huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål;

stiftelse med huvudsakligt ändamål att främja landets näringsliv;

registrerad understödsförening eller sådan sammanslutning, som, utan att hava till syfte att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen fullföljer ovan angivet ändamål;

folketshusförening, bygdegårdsförening eller annan liknande sammanslutning, som har till främsta syfte att anordna eller tillhandahålla allmän samlingslokal,

utgör skatten, där fråga är om svensk juridisk person och skattebefrielse ej åtnjutes jämlikt 3 §:

när värdet å lotten överstiger

1 000	men icke	2 000 kr:	50 kr.	för	1 000 kr. och	10 %	av återstoden;
2 000	»	5 000 »:	150 »	»	2 000 »	15 %	» » ;
5 000	»	10 000 »:	600 »	»	5 000 »	20 %	» » ;
10 000	»	20 000 »:	1 600 »	»	10 000 »	25 %	» » ;
20 000	»	50 000 »:	4 100 »	»	20 000 »	30 %	» » ;
50 000	»	100 000 »:	13 100 »	»	50 000 »	35 %	» » ;
100 000		»:	30 600 »	»	100 000 »	40 %	» » .

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.**28 § sista stycket**

För skattelott, som i 11 § 2 mom. sägs, beräknas skatten efter den klass, gällande för arvinge eller universell testamentstagare i dödsboet eller för mottagaren av det legat varom fråga är, som medför lägst skatt. Därest skattelotten icke överstiger, om den skall beskattas efter klass I, 3 000 kronor, om den skall beskattas efter klass II, 2 000 kronor och eljest 1 000 kronor, utgår skatten i klass I efter 1 procent, i klass II efter 3 procent, i klass III efter 5 procent och i klass IV efter 20 procent. Överstiger skattelott, som skall beskattas efter klass I, 3 000 men icke 6 000 kronor, utgår skatten med 30 kronor för 3 000 kronor och 2 procent av återstoden.

Övergångsbestämmelserna, punkten 4

4. Vid tillämpning av bestämmelserna i 19 och 41 §§ i deras nya lydelse skall iakttagas, att skatt ej må beräknas efter sammanläggning med gåva, för vilken skattskyldighet inträtt före den 1 januari 1955. Vad nu sagts skall dock icke gälla handling, innefattande giltig utfästelse om gåva av lös egendom.

Till utskottet hade hänvisats nedanstående i anledning av propositionen väckta motioner:

I) de likalydande motionerna I: B 31 av herr *Hagberg* och fru *Gärde Widemar* samt II: B 35 av herr *Nilsson* i *Svalöv m. fl.*, vari hemställts,

att riksdagen, under förutsättning att arvsbeskattningen höjdes, måtte besluta,

1) att nu gällande tariff i 28 § arvs- och gåvoskatteförordningen skulle tillämpas vid beräkning av skatt för förmånstagareförvärv vid dels kapitalförsäkring som tecknades före den 1 januari 1959, dels kapitalförsäkring som tecknades senare och vore utmättningsfri jämlikt 116 § första stycket lagen om försäkringsavtal, dels sjuk- och olycksfallsförsäkring;

2) att, om sådant förmånstagareförvärv skulle sammanläggas med annat förvärv, skatten skulle beräknas som om

förmånstagareförvärvet utgjort den högst beskattade delen av de sammanlagda förvärven;

II) de likalydande motionerna I: B 90 av herr *Ohlon m. fl.* och II: B 111 av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen med ändring av vad Kungl. Maj:t föreslagit i proposition nr B 3 måtte i samband med beslutet om kvarlåtenskapsskattens slopande

1. fastställa skalorna för arvsskatt och gåvoskatt i enlighet med vad som angivits i motiveringen i den vid årets förra riksdag väckta motionen II: 539,

2. avslå det i propositionen framlagda förslaget, att pensionsförsäkringar skulle bli föremål för arvs- och gåvoskatt och att således den nuvarande skattefriheten beträffande sådana försäkringar skulle bibehållas oförändrad i arvsskatteförordningen (AGF),

3. avslå det i propositionen framlagda förslaget till ändrad lydelse av bestämmelserna i 39 § AGF angående skattefrihet för gåva till annans undervisning och uppfostran och att således även denna bestämmelse måtte bibehållas oförändrad,

4. besluta, att övergångsbestämmelserna vad gällde sammanläggning av gåva med arvs- eller testamentslott eller annan gåva även skulle gälla s. k. benefik revers, så att sådan revers, som givits fyra år före de nya bestämmelsernas ikraftträdande, ej skulle bli föremål för sammanläggning,

5. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att vid den fortsatta översyn av arvsskatteförordningen, som förutsattes komma till stånd,

dels frågan om skattefrihet för arvs- eller testamentslott, som tillkomme efterlevande make, förutsättningslöst måtte prövas och

dels frågan om att vid arvsbeskattningen genomgående införa skattefria grundavdrag i stället för nuvarande skattefria gränsbelopp, i första hand för efterlevande make, måtte utredas;

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

III) de likalydande motionerna I: B 91 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: B 113 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte

a) antaga förslaget till förordning angående upphävande av förordningen den 6 juni 1947 (nr 581) om kvarlåtenskapsskatt,

b) antaga förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt med den ändringen att 12, 28 och 36 §§, 37 § 2 mom. och 39 § samt övergångsbestämmelserna erhöles den ändrade lydelse, som i motionerna angivits,

c) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte företaga en skyndsam översyn av bestämmelserna i arvs- och gåvoskatteförordningen med beaktande av de synpunkter som anförts i motionen II: 540 vid årets förra riksdag;

IV) de likalydande motionerna I: B 121 av herr *Kronstrand m. fl.* och II: B 148 av herr *Stiernstedt m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att bottenbeloppet beträffande efterlevande makes arvslott skulle förvandlas till grundavdrag samt att till följd härav 28 § tredje stycket i föreliggande förslag till förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt skulle erhålla följande lydelse:

Tillfaller lott efterlevande make, skall vid skattens bestämmande från lotten såsom skattefritt belopp avräknas ett belopp av 40 000 kronor;

V) motionen II: B 12 av fröken *Vinge m. fl.*; samt

VI) motionen II: B 112 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt,

1 000	men icke	3 000	kr:	40	kr. för	1 000	kr. och	10 %	av återstoden;
3 000	»	6 000	»:	240	»	3 000	»	15 %	»
6 000	»	20 000	»:	690	»	6 000	»	20 %	»
20 000	»	60 000	»:	3 490	»	20 000	»	25 %	»
60 000	»		»:	13 490	»	60 000	»	30 %	»

A) att riksdagen måtte, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr B 3, såvitt anginge nedan under 2) angivna författningsförslag, icke kunnat av riksdagen oförändrad bifallas,

1) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående upphävande av förordningen den 26 juli 1947 (nr 581) om kvarlåtenskapsskatt; samt

2) antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt med följande ändringar, nämligen

dels att den i 28 § intagna tariffen beträffande klass III erhöles följande lydelse:

Klass III. För testamentslott tillkommande

kyrka, landsting, kommun eller annan menighet ävensom hushållningssällskap;

stiftelse med huvudsakligt syfte att främja religiösa, välgörande, sociala, politiska, konstnärliga, idrottsliga eller andra därmed jämförliga kulturella eller eljest allmännyttiga ändamål;

stiftelse med huvudsakligt ändamål att främja landets näringsliv;

registrerad understödsförening eller sådan sammanslutning, som, utan att hava till syfte att i sin verksamhet tillgodose medlemmarnas ekonomiska intressen, huvudsakligen fullföljer ovan angivet ändamål;

folketshusförening, bygdegårdsförening eller annan liknande sammanslutning, som har till främsta syfte att anordna eller tillhandahålla allmän samlingslokal,

utgör skatten, där fråga är om svensk juridisk person och skattebefrielse ej åtnjutes jämlikt 3 §:

när värdet å lotten överstiger

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

dels att 28 § sista stycket erhöles följande lydelse:

För skattelott, som i 11 § 2 mom. sägs, beräknas skatten efter den klass, gällande för arvinge eller universell testamentsstagare i dödsboet eller för mottagaren av det legat varom fråga är, som medför lägst skatt. Därest skattelotten icke överstiger, om den skall beskattas efter klass I, 3 000 kronor, om den skall beskattas efter klass II, 2 000 kronor och eljest 1 000 kronor, utgår skatten i klass I efter 1 procent, i klass II efter 3 procent, i klass III efter 4 procent och i klass IV efter 20 procent. Överstiger skattelott, som skall beskattas efter klass I, 3 000 men icke 6 000 kronor, utgår skatten med 30 kronor för 3 000 kronor och 2 procent av återstoden.

dels ock att punkten 4 av övergångsbestämmelserna erhöles följande lydelse:

4. Vid tillämpning av bestämmelserna i 19 och 41 §§ i deras nya lydelse skall iakttagas, att skatt ej må beräknas efter sammanläggning med gåva, för vilken skattskyldighet inträtt före den 1 januari 1955.

B) att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allsidig översyn av bestämmelserna rörande arvsbeskattningen; samt

C) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: B 31 av herr Hagberg och fru Gärde Widemar samt II: B 35 av herr Nilsson i Svalöv m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: B 90 av herr Ohlön m. fl. och II: B 111 av herr Ohlin m. fl.,

3) de likalydande motionerna I: B 91 av herr Ewerlöf m. fl. och II: B 113 av herr Hjalmarson m. fl.,

4) de likalydande motionerna I: B 121 av herr Kronstrand m. fl. och II: B 148 av herr Stiernstedt m. fl.,

5) motionen II: B 12 av fröken Vinge m. fl. samt

6) motionen II: B 112 av herr Hansson i Skegrie m. fl.,

måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet förut anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

I motiveringen under rubriken »Allmänna synpunkter» hade utskottet yttrat bland annat, att utskottet funnit det icke vara påkallat att närmare ingå på de skäl som åberopats i diskussionen kring kvarlåtenskapsskatten utan inskränkt sig till att behandla de överväganden av företrädesvis praktisk natur som lett fram till förslaget om skattens avskaffande.

Reservationer hade avgivits

I) av herrar *Sjödahl, Eriksson, Snygg, Erik Jansson, Hellebladh, Sundström, Brandt* i Aspabruk, *Allard, Ericsson* i Kinna och *Carlsson* i Västerås, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den ändrade lydelse, reservationen visade, samt att utskottets hemställan under punkten A 2 bort hava följande lydelse:

2) antaga det — — — (= utskottet) — — — av återstoden;

II) av herrar *Spetz, Söderquist, Wolgast, Alvar Andersson, Gustafson* i Göteborg, *Larsson* i Luttra och *Stenberg*, vilka ansett,

a) att utskottet under »Allmänna synpunkter» bort anföra:

»Kvarlåtenskapsskatten har alltsedan sin tillkomst år 1947 varit föremål för stark kritik. I huvudsak har mot skatteformen invänts, att den leder till en orättvis avvägning av skattebördan därigenom att ingen hänsyn tages till det antal arvtagare, som skall ärva en efterlämnad kvarlåtenskap. Härigenom kan två lika stora lotter bli olika hårt beskattade. Genom kvarlåtenskapsskatten skärptes arvsbeskattningen allvarligt, till men framför allt för de mindre företagen och jordbruket, liksom för produktionslivets kapitalförsörjning över huvud. Vidare måste ett system med två olika, samtidigt utgående former av dödsbobsbeskattning i tekniskt och administrativt avseende komplicera arvsbeskattningen. Utskottet anser för sin del

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

denna kritik mot kvarlåtenskapsskatten berättigad och hälsar därför med tillfredsställelse, att enighet kunnat vinnas om skattens försvinnande. Utskottet anser det nämligen vara en viktig princip att dödsbobeskattningen grundas på den enskilda arvs- eller testamentslotten, varigenom skattebördan kan bli rättvist avvägd och lika stora lotter inom samma skatteklass bli lika beskattade. Genom denna reform, innebärande en återgång till det förutvarande 1-skattesystemet, vinnes samtidigt en teknisk och administrativ förenkling av dödsbobeskattningen.»;

b) att utskottet i fråga om *skatteskalorna beträffande skatteklasserna I, II och IV* bort anföra vad i reservationen angivits;

c) att utskottet under punkten A 2 bort hemställa, att riksdagen måtte,

2) antaga det — — — (= utskottet) — — — ändringar, nämligen *dels* att den i 28 § intagna tariffen erhöles den lydelse, reservationen visade,

dels att sista stycket i 28 § erhöles den ändrade lydelse, som i reservationen angivits,

dels ock att — — — (= utskottet) — — — januari 1955;

III) av herrar *Hagberg, Nilsson* i Svalöv och *Magnusson* i Borås, vilka *dels* anfört bland annat följande:

»Alltsedan kvarlåtenskapsskattens införande 1947 har vi inom högerpartiet motsatt oss denna skatteform. Vi har icke kunnat acceptera den principiella motiveringen för K-skatten med dess bakomliggande diffusa skuldbegrepp. K-skattens konstruktion har enligt vår mening varit inkonsekvent och ologisk. K-skattens tyngd har varit sådan att man snarare kunnat tala om konfiskation än om beskattning i vanlig mening. Exempel härpå lämnas i motionen II: 540 vid årets förra riksdag. K-skatten har genom att den vid en given kvarlåtenskap utgår med samma belopp oavsett hur många arvingarna är icke på något sätt beaktat skatteförmågan hos arvtagaren. Bröstar-

vingar har drabbats lika hårt som oskyldiga. För medelstora och större enskilda rörelseidkare och familjeföretag inom industri, handel och jordbruk skulle skatten i längden i hög grad försvåra och stundom omöjliggöra en fortsatt verksamhet. K-skatten drabbar enligt en av 1947 års bevillningsutskott företagen utredning särskilt hårt landets jordbrukare.

Med hänsyn till det anförda finner vi förslaget i propositionen om K-skattens borttagande väl motiverat och biträder detsamma.»

dels ock ansett, att utskottet bort under punkten A 2 hemställa, att riksdagen med bifall till de likalydande motionerna I: B 91 av hr Ewerlöf m. fl. och II: B 113 av herr *Hjalmarson* m. fl. måtte besluta att 28 § i det vid propositionen nr B 3 fogade förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt skulle ha den ändrade lydelse, som framginge av nämnda motioner;

IV) av herrar *Hagberg, Spetz, Söderquist, Nilsson* i Svalöv, *Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg och *Stenberg*, vilka ansett,

dels att utskottet beträffande beskattningen av *gåva till annans undervisning eller uppfostran* bort anföra vad i reservationen angivits,

dels ock att utskottet bort under punkten A 2 hemställa, att riksdagen måtte besluta att 39 § i det vid propositionen nr B 3 fogade förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt skulle ha den ändrade lydelse, som framginge av motionerna I: B 91 och II: B 113;

V) av herrar *Hagberg, Spetz, Söderquist, Wolgast, Alvar Andersson, Nilsson* i Svalöv, *Magnusson* i Borås, *Gustafson* i Göteborg, *Larsson* i Luttra och *Stenberg*, vilka ansett,

dels att utskottets yttranden

a) beträffande *kapitalförsäkringar samt sjuk- och olycksfallsförsäkringar* och b) beträffande *pensionsförsäkringar*

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

bort hava den lydelse, reservationen visade,

dels ock att utskottet bort under punkten A 2 hemställa, att riksdagen måtte besluta, att 12 och 36 §§ samt 37 § 2 mom. i det vid propositionen nr B 3 fogade förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt skulle ha den ändrade lydelse, som framginge av motionerna I: B 91 och II: B 113, ävensom att punkten 3 i övergångsbestämmelserna skulle ha i reservationen angiven lydelse.

Herr HAGBERG (h):

Kvarlåtenskapsskatten har — därom är vi väl alla ganska ense — varit ett sällsamt mellanspel i modern svensk skattehistoria. Den går nu i sin grav, och jag föreställer mig att ingen kommer att sörja den.

Betecknande för hur opinionen har svängt i denna en gång så kontroversiella angelägenhet är att arvsskattesakkunniga, som enligt sina direktiv dock har varit oförhindrade att pröva, om det alltjämt funnes behov av två särskilda former av dödsbokeskattning, enhälligt föreslagit kvarlåtenskapsskattens avskaffande. Jag skulle också kunna påpeka — om någon till äventyrs inte har observerat detta — att ingen enda av de hörda remissinstanserna har avstyrkt kvarlåtenskapsskattens avskaffande. Departementschefen har ju också, efter en mindre jämkning, i huvudsak anslutit sig till de sakkunnigas förslag. Betecknande för situationen är även att bevillningsutskottet enhälligt har tillstyrkt kvarlåtenskapsskattens avskaffande. Mera som en kuriositet kanske kan omtalas för kammarens ledamöter, att detta dock betydelsefulla beslut av bevillningsutskottet fattades utan ett enda ords debatt.

För dem, som minns de ganska heta strider, som sommaren 1947 fördes inte minst i detta hus kring frågan om kvarlåtenskapsskatten, är det ganska märkligt att iakttaga den opinionssvängning, som har ägt rum, och den stillsamma

atmosfär, i vilken man exempelvis i bevillningsutskottet har behandlat frågan om skattens avskaffande. För min del — och åtskilliga kanske delar den uppfattningen — kan jag väl förstå denna svängning i opinionen. Kvarlåtenskapsskatten har ju exempelvis drabbat bröst- arvingar lika hårt som oskylda. För medelstora och större enskilda rörelse- idkare och familjeföretag inom indu- stri, handel och inte minst jordbruk skulle skatten, om den nu hade fått be- stå, i längden i hög grad ha försvårat och stundom omöjliggjort en fortsatt verksamhet. År 1947 beslöt vi i bevill- ningsutskottet, att det skulle göras en utredning rörande kvarlåtenskapsskat- tens eventuella verkningar inom jord- bruket, en fråga som i den då fram- lagda propositionen var ganska brist- fälligt utredd och beaktad. Den utred- ningen, som alltså verkställdes av be- villningsutskottet och på dess förslag, gav vid handen att kvarlåtenskapsskat- ten komme att särskilt hårt drabba lan- dets jordbrukare.

Jag har, herr talman, för egen del ingen som helst anledning att här gräva i vad som varit; det vore ju ganska meningslöst. Jag tänker begränsa mig till några allmänna kommentarer kring det förslag, som vi nu har framför oss, dels propositionen och dels bevillnings- utskottets betänkande. Det gäller ju en omläggning av dödsbokeskattningen från hittillsvarande 2-skattesystem, således ett system med kvarlåtenskapsskatt och arvsskatt, till ett 1-skattesystem med endast arvsskatt. Den nuvarande arvsskat- ten föreslås i detta sammanhang — så- som kammarens ledamöter givetvis sett och väl beaktat — höjd med ett belopp som icke fullt motsvarar vad kvarlåtén- skapsskatten tidigare gett. Det är alltså fråga om att i allt väsentligt i arvs- skattningen inbaka det belopp, som kvar- låtenskapsskatten hittills har givit.

Innan jag går in på betänkandet, skul- le jag gärna vilja erinra om ett förhål- lande, som säkerligen påkallar ett visst intresse, nämligen att lotten i några fall — inte mindre än fyra, om jag minns rätt — har fällt utslaget inom bevill-

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

ningsutskottet i denna icke oviktiga angelägenhet. Lotten har fått bestämma, vilken utskottshalva som i den ena eller den andra frågan är majoritet respektive minoritet. Skall detta hädanefter bli vår musik? Ja, vad vet jag? Men någon särskild tillfredsställelse över en sådan ordning kan man ju knappast ge till känna, den saken tycker jag nog att vi alla här i kammaren borde kunna vara tämligen överens om.

Så ett par ord om utformningen av de arvsskattesakkunnigas direktiv när det gäller att möta det s. k. skattebortfallet vid kvarlåtenskapsskattens avskaffande. Någon erinrar sig kanske att direktiven just i den delen väckte en viss uppmärksamhet, när de på sin tid publicerades. Det var ju så att skattebortfallet — alltså statens intäkter — enligt direktiven ej finge nämnvärt minskas genom K-skattens avskaffande. I vissa av de remissvar, som ordentligt återges i propositionen, påpekas att de skatteskalor, som de sakkunnigas majoritet föreslagit, »måste ses mot bakgrunden av dessa direktiv», som det heter. Detta yttrande från vissa remissinstansers sida kan, föreställer jag mig, inte tolkas på annat sätt än att man förmodar, att de sakkunnigas förslag måhända fått en annan utformning, om direktiven från finansministerns sida varit mindre restriktiva.

Studerar man propositionen närmare, finner man också, att vissa remissinstanser menar att de sakkunniga, utan att avvika från direktiven, mycket väl kunna ingå i närmare bedömning av beskattningens höjd. Svea hovrätts yttrande är ganska intressant härvidlag. Hovrätten framhåller att i direktiven också påtalas vissa mindre tillfredsställande följder av det höga skattetrycket, vilka enligt hovrättens mening bort föranleda de sakkunniga till en prövning av hithörande spörsmål. Någon sådan har ju inte de sakkunnigas majoritet gjort, utan man har redan vid starten känt sig hårt bunden av direktiven. En minoritet har sett saken på annat vis. Personligen tillhör jag dem, herr talman, som förmenar att en annan och mindre restriktiv utformning av direktiven skulle lett

också till en rimligare avvägning av skatterna.

Härmed må emellertid förhålla sig hur som helst. Finansministerns motivering för att det s. k. skattebortfallet i förhållande till eljest påräkneliga intäkter av dödsbokeskattningen, som det heter i uttalandet, vid K-skattens avskaffande måste tagas igen genom en i stort sett motsvarande höjning av arvsbeskattningen känner vi igen. Det är precis samma motivering, som så ofta möter oss, när det kan bli fråga om någon liten jämkning i skattebördan. Man för ständigt fram talet om »det statsfinansiella läget», man tar till den i sådana sammanhang mycket ofta använda standardformuleringen att »utrymme saknas» för en skattesänkning o. s. v. Kammarens ledamöter känner väl till finansdepartementets terminologi i sådana sammanhang.

Men vad är det nu, herr talman, som det saknas utrymme för? Enligt min uppfattning är frågan om beskattningens omläggning inte så särdeles komplicerad. Här föreligger tre bud. Det första är finansministerns i propositionen, som betyder ett s. k. skattebortfall av 7 miljoner. Vidare föreligger ett bud från reservanter hemmahörande i centerpartiet och folkpartiet, vilket betyder ett skattebortfall av 20 miljoner. Och slutligen föreligger ett bud från den meningsriktning jag tillhör, vilket betyder ett skattebortfall av 32 miljoner. Alla siffrorna är angivna i runda tal.

Som kammarens ledamöter finner är den maximala skillnaden mellan dessa bud 25 miljoner. Det är detta saken gäller, och man måste fråga sig: Är det statsfinansiella läget av sådan beskaffenhet att det inte skulle tåla en skattejämkning på 25 miljoner? Vad betyder ett sådant belopp i sammanhanget? Ja, ärade kammarledamöter, 25 miljoner betyder cirka 2 promille av den nuvarande driftsbudgetens utgifter. Skulle det verkligen vara fullständigt omöjligt att i en budget på över 12 000 miljoner skapa utrymme för besparingar av storleksordningen 2 promille? Jag har förfärligt svårt att tro, att en sådan besparing inte skulle vara möjlig.

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

Nu kanske finansministern, som jag här ser närvarande, gör den reflexionen eller möjligen kommer att replikera mig och säga, att det där kan vara riktigt, men talaren har alldeles glömt eller i varje fall inte omnämnt den automatiska utgiftstegring, som vi har att räkna med framöver. Nej, det har jag inte gjort! Men jag har inte heller glömt den automatiska inkomststegring, som vi har att räkna med på grund av produktionsutvecklingen, som ju rent automatiskt ger ökade statsinkomster. Den har ju varit tämligen god under en följd av år, ehuru den för ögonblicket är mindre tillfredsställande — det vill jag inte bestrida — men hur som helst så går produktionsökningen sin väg framåt, och den ger ökade inkomster. Och sedan tillkommer — tyvärr, herr finansminister — den intäktsökning, som ligger i inflationen och som ju också ger betydande belopp.

Men alldeles oavsett detta tillkommer ytterligare en omständighet, som kanske i detta sammanhang intresserar kammarens ledamöter mera. Det förhåller sig nämligen så — och jag vill ge finansministern erkänsla för att han sagt ut detta i propositionen — att varken de sakkunniga eller finansministern i sina kalkyler beträffande det s. k. skattebortfallet tagit någon vidare hänsyn till det förhållande, att vi har haft en ny fastighetstaxering; vi har fått fram nya taxeringsvärden, som uppkommer redan före en övergång till ett 1-skattesystem och som naturligtvis verkar kompensera i fråga om bortfallet av K-skattmiljonerna. Och att det här blivit fråga om mycket stora belopp, behöver ju ingen i denna kammare vara i ovisshet om; alla vet vi ju hur denna fastighetstaxering har kommit att slå ut när det gäller förmögenhetsvärdena här i landet.

Alltså: ville man göra den här reformen utan en höjning av A-skatten, d. v. s. utan en övervältring av K-skattens miljoner på A-skatten, så skulle man naturligtvis kunna göra det. Men man vill helt enkelt inte! Det är där knuten sitter. »Det statsfinansiella läget» har blivit någonting som jag skulle vilja kal-

la ett skalkeskjul, bakom vilket man döljer andra avsikter. Jag förstår den onckligen mycket långa rad remissyttranden — som finns återgivna i propositionen och som kammarens ledamöter kan studera — i vilka myndigheter, institutioner och sammanslutningar av skilda slag ger uttryck åt den uppfattningen, att de nuvarande A-skatteskalorna bör bibehållas oförändrade vid K-skattens avveckling. Men man har i propositionen inte skänkt så stor uppmärksamhet åt dessa uttalanden, att man har följt dem.

I den mycket långa rad av remissinstanser som intagit ståndpunkten, att en dylik övervältring inte bör äga rum, finner vi bland många andra Lantbruksförbundet och RLF. RLF berör dödsbobeskattnings inverkan på lönsamheten främst inom jordbruket, vilket är naturligt från dess utgångspunkt sett. Förbundet framhåller att såväl erfarenhet som undersökningar bestyrker uppfattningen, att dödsbobeskattningen redan är av den intensiteten att jordbruksrörelse eller annan enskild rörelse av familjeföretags karaktär — i varje fall över en viss gränsstorlek — genom denna beskattning »är hotad till sin framtida existens». Detta är ett ordagrant citat ur RLF:s remissvar. Lantbruksförbundets yttrande, som är mycket omfattande, går efter samma linje. Jag skall inte här återge det, då det finns intaget i propositionen.

För den meningsriktning, som jag tillhör, har ståndpunktstagandet i denna sak varit ganska givet. Enligt vår uppfattning har K-skatten så betydande samhällsekonomiska skadeverkningar, att dessa vida överstiger de skatteinkomster, som statsverket i detta hänseende kunnat redovisa. Redan med hänsyn härtill anser vi, att K-skatten bör avskaffas utan någon höjning av dödsbobeskattningen i annat sammanhang.

Apropå skatteskalorna vill man ju genom dem särskilt tillgodose flerbarnsfamiljerna. Detta har departementschefen understrukit i flera sammanhang, och härom är ju ingenting annat än

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

gott att säga; det är ett lovvärt syfte som vi alla sympatiserar med. Då jag emellertid har tagit upp den detaljen är det av följande anledning. Utskottet gör på den punkten ett *enhälligt* uttalande — jag vill understryka detta — som är värt att notera. Utskottet skriver: »Särskilt tungt väger intresset av att i beskattningshänseende tillgodose flerbarnsfamiljerna. Från denna utgångspunkt har kvarlåtenskapsskatten för därav berörda dödsbon inneburit en förskjutning av den totala dödsbokeskattningen till nämnda skattskyldigas nackdel.» Det är utskottets enhälliga uttalande, och det är såvitt jag förstår så sant som det är sagt. Det är bara synd att det har dröjt elva år, innan man kommit fram till den uppfattningen.

Eftersom jag här är inne på ting, varom utskottet är enigt, skulle jag vilja göra ännu ett litet påpekande. Det gäller behovet av en översyn av arvsskattebestämmelserna. De har i många hänseenden blivit invecklade och svårtolkade. Utskottet är enhälligt i sin som jag tycker fasta och goda skrivning. Utskottet föreslår riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att »en allsidig översyn av bestämmelserna om arvsbeskattning måtte verkställas så snart som möjligt». Utan att vilja brista i tillbörlig vördnad för finansdepartementet skulle jag nog gärna — då finansministern här är närvarande — vilja fästa hans och departementets benägna uppmärksamhet på orden »så snart som möjligt», som finns i utskottets enhälliga uttalande.

Däremot kan jag icke finna välbetänkt av utskottet att stödja propositionen i dess förslag, när det gäller beskattningen av gåva till annans undervisning eller uppfostran. Än starkare måste jag reagera mot utskottets ståndpunktstaganden i fråga om beskattningen av kapitalförsäkringar samt sjuk- och olycksfallsförsäkringar och framför allt när det gäller beskattningen av pensionsförsäkringar. Detta är ju ett ganska viktigt område i propositionen och även här har lotten föllt avgörandet; ena halvan av utskottet har blivit majoritet och stö-

der propositionen och den andra halvan har blivit minoritet och står bakom reservation nr V. Det enligt min mening mest stötande i utskottsförslaget, som alltså biträdades av den ena utskottshälften, är det förhållandet, att den skärpta beskattningen kommer att träffa försäkringar, som tecknats *före* den nya lagens ikraftträdande. Därest nu riksdagens kamrar i dag godtager denna retroaktivitet, betyder detta, att statsmakterna medvetet och med öppna ögon beslutar sådan ändringar i skattereglerna för gällande försäkringar, att de försäkrades och deras efterlevandes skydd minskas.

Vi bör vara alldeles på det klara med innebörden av retroaktiviteten i detta sammanhang. Här har en person en gång tecknat en försäkring av denna karaktär i förlitande på att skattekonsekvenserna skulle bli sådana som framgått av lagstiftningen. Man har år efter år uthärdat stora ekonomiska påfrestningar för att tillförsäkra sig och de sina ett skydd i enlighet med lagstiftningen, och nu kommer statsmakterna och drar ett streck över allt detta.

Vi kan ju förstå reaktionen bland många människor, då detta förslag om retroaktivitet i fråga om beskattning av vissa försäkringar presenterats, ty av de grupper, som hårdast har drabbats av penningvärdeförsämringen i detta land, kommer försäkringsspararna kanske främst. Först har de träffats av en långt gående penningvärdeförsämring, som i varje fall delvis — enligt min mening till övervägande del — är beroende på en mindre klok penningpolitik, en doktrinär penningpolitik, som dock under de allra senaste åren har efterföljts av en mera realistisk penningpolitik, som tagit sig uttryck i en rörlig ränta. Denna penningvärdeförsämring är sålunda till betydande del följden av dessa politiska åtgärder. Ovanpå denna penningvärdeförsämring, som grävt så djupt i försäkringstagarnas fickor, kommer nu ytterligare denna nya lagstiftning, som naturligtvis tar ytterligare en del av värdet på de försäkringar, som en gång har tecknats.

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

Här talas i dessa dagar så mycket om att man skall uppmuntra sparatet, och departementschefen har genom ett uppmärksammat anförande själv medverkat vid den stora konferens i denna fråga, som ägde rum här i Stockholm för en tid sedan. Allt detta är mycket bra, och jag hoppas på all möjlig framgång för dessa strävanden. Men vad skall människorna säga, om de ena gången från högsta ort hör deklarationer om hur utomordentligt livligt intresset är för sparatet — naturligtvis mycket skickligt framförda deklarationer — och andra gången konstaterar åtgärder av denna natur som, såvitt jag förstår, står i strid med de uppfattningar, som framförs i andra sammanhang.

Jag sade ett ord om pensionsförsäkringarna, och jag skall kanske göra ytterligare ett påpekande i den detaljen. Den gamla K-skatten är alltså avskaffad om någon stund, föreställer jag mig, men den kommer på något underligt sätt att gå igen när det gäller pensionsförsäkringarna. Beskattningen av pensionsförsäkringarna i K-skatten föreslås nämligen permanentad och överflyttad i A-skatten. Pensionsförsäkringarna har tidigare inte varit beskattade enligt arvs-skatteförordningen, men beskattningen överflyttas nu alltså dit.

Det är knappast överraskande, att detta förslag att överflytta denna kontroversiella bestämmelse i kvarlåtenskapsskatten, samtidigt som kvarlåtenskapsskatten avskaffas, till arvsskatten har uppmärksamrats av remissinstanserna. Det är verkligen intressant, ärade kammarledamöter, att iakttaga hurusom *alla* instanser vid remissbehandlingen, som har yttrat sig i denna angelägenhet, *utom en enda*, har avstyrkt detta förslag eller funnit det vara alltför strängt. Endast en enda remissinstans har varit av annan mening. Jag kan förstå, att finansministern själv har tagit intryck av denna längs hela linjen kritiska inställning från remissinstansernas sida. Finansministerns egna uttalanden i propositionen vittnar om en icke ringa tveksamhet på denna punkt. Finansministern har emellertid fallit tillbaka på

ett tillkännagivande, eller vad jag skall kalla det, från försäkringsinspektionens sida, och han kommer tillbaka till detta i ett par olika sammanhang. På ett ställe medger han sålunda, att man — såsom bland annat försäkringsinspektionen uttalat — kan peka på det förhållandet, att en ordning, som innebär att vanliga pensionsförsäkringar är skattebelagda, medan tjänstepensionsförsäkringar är helt skattefria, »icke är i allo invändningsfri från principiella utgångspunkter».

Nej, det är nog det minsta man kan säga i detta sammanhang! Man avser ju som sagt att göra vanliga pensionsförsäkringar skattebelagda, men man skall bibehålla skattefriheten i AGF för tjänstepensionsförsäkringarna. Då inställer sig naturligtvis den frågan omedelbart: vad är en vanlig pensionsförsäkring och vad är en tjänstepensionsförsäkring? Där uppkommer naturligtvis rader av utomordentligt svåra tolkningsfall.

Men finansministern tillägger: »Det är vidare svårt att nu bedöma i vad mån ett bibehållande i AGF av skattefriheten för pensionsförsäkringar efter övergången till ett 1-skattesystem kan komma att utnyttjas i skatteflyktssyfte.» Nej, det är nog så rätt som finansministern säger, här också. Men trots dessa deklarationer beslutar han sig för att skatteläggna de enskilda pensionsförsäkringarna. Varför gör han detta, trots den tvekan han i olika sammanhang ger till känna? Jo, därför att tanken på att han möjligen här skulle kunna medverka till anordningar, som skulle kunna ge upphov till skatteflykt, inte vill släppa honom.

Lika litet som finansministern har utskottet kunnat undgå att observera — det vill jag gärna medge — den mycket kritiska inställning som remissinstanserna på denna punkt intagit. Men icke desto mindre tillstyrker utskottsmajoriteten — med lottens hjälp alltså — propositionen, därför att utskottet anser »det inte kunna uteslutas», att en skattefrihet för pensionsförsäkringar »kan komma» att »i viss utsträckning» — observera de många reservationerna — medföra åtgärder av skatteflyktsnatur.

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

Ja, herr talman, hur skulle något dylikt hundraprocentigt över huvud taget kunna uteslutas? Det tycker jag nog är att driva den svenska perfektionismen in absurdum. Naturligtvis skulle försök till otillbörligt utnyttjande av skattefrihet i AGF för pensionsförsäkringar i enstaka fall *kunna* tänkas. Men jag tror inte att ens den mest knivigt skrivna lagstiftning på detta område verkligen skulle kunna hundraprocentigt täppa till alla fall. Jag tror inte att det i praktiken är möjligt.

Å andra sidan är väl också objektivt sett fältet skäligen begränsat för sådana åtgärder, herr finansminister? Man behöver bara tänka på sådana omständigheter, som att försäkringstagare i tider som de nuvarande med ett särdeles labilt penningvärde — för att inte använda något annat uttryck — måste anses obenägna att binda *stora* premiebelopp på det *definitiva* sätt som sker i fråga om pensionsförsäkringar. Redan där har man ett gott korrektiv mot skatteflykt, ett korrektiv, som hela raden av remissinstanser för övrigt uppehållit sig vid.

Jag skulle vidare vilja fråga: Är det verkligen rimligt att som här har skett betrakta snart sagt varje människa, som tecknar en enskild pensionsförsäkring, som en presumptiv skatteskolare? Det är vad man i realiteten gör, när man eftersträvar en lagstiftning som den, som vi här talar om. Det är dock till all lycka ändå så, att det alldeles överväldigande flertalet människor utgöres av hederligt och rättskaffens folk, som tecknar dessa försäkringar — eller försäkringar av annan karaktär — för att tillförsäkra sig och de sina ett skydd som de ekonomiskt orkar med. Man skall väl vid en försäkringslagstiftning utgå från det förhållandet och inte från det motsatta förhållandet, att de tecknar försäkringar för att därigenom undgå beskattning.

Jag tror, att det är en ganska orimlig ståndpunkt, som departementschefen här omsider kommit fram till, även om jag än en gång vill understryka den tvekan han därvid lagt i dagen. I den gemensamma reservationen från den utskottshalva, som består av representanter för

folkpartiet, centerpartiet och min egen meningsriktning, föreslår vi alltså, att — såsom nu är fallet — pensionsförsäkring inte skall föranleda arvsbeskattning.

Jag skall, herr talman, inte närmare uppehålla mig vid denna i vissa hänseenden ganska beniga materia. Jag skall sluta mitt anförande med hänvisning till vad jag redan anförat. Jag hemställer nu om bifall till utskottets hemställan under punkten A 1. Dock vill jag, när det gäller motiveringen i detta hänseende, redan nu hemställa om bifall till motiveringen i reservation III av mig m. fl. i de två första styckena, som börjar med orden »Alltsedan kvarlåtenskapsskattens införande 1947...» och slutar med orden »... och biträder detsamma». I fråga om punkten A 2 i utskottets hemställan yrkar jag bifall till reservationerna III, IV och V av mig m. fl. I fråga om punkten B yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Herr SPETZ (fp):

Herr talman! Som andre talare från reservanternas sida kan jag ju fatta mig betydligt kortare än den som först kom upp på talarlistan. Jag skall därför inte spilla många ord, och ännu mindre några tårar, vid kvarlåtenskapsskattens händfärd. Vi i folkpartiet har aldrig accepterat den s. k. princip, som avsåg att skyla det nakna fiskaliska intresset i kvarlåtenskapsskatten. Den vanliga följden av att denna skatt aldrig har gått in i det allmänna rättsmedvetandet har också varit den, att skatten icke har gett det som man från början beräknade. Jag förstår mycket väl att utskottets majoritet vid avskaffandet av denna skatt har känt ett behov av att i sin motivering dra en rökrida, om jag så får säga, för att maskera reträtten. Det är ju helt naturligt att från de utgångspunkter vi har inom folkpartiet har vi inte kunnat godkänna denna motivering. I det avsnittet, her talman, yrkar jag bifall till reservation nr II.

I samband med våra tidigare krav på kvarlåtenskapsskattens avskaffande har

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

vi förordat en måttlig höjning av arvsskatten. Jag understryker ordet *måttlig*. Departementschefens förslag, som godkännts av bevillningsutskottets socialdemokratiska hälft, innebär att arvsskatten höjs så att den sammanlagda skattebelastningen av nu gällande arvsskatt och kvarlåtenskapsskatt i huvudsak bibehålls oförändrad. Detta är en ståndpunkt som vi på inget sätt kan godkänna. Det motsvarar inte våra intentioner. De cirka 13 miljoner som skiljer mellan utskottets förslag samt folkparti- och centerpartireservanternas förslag — i och för sig en ringa summa i förhållande till den statliga budgeten, som herr Hagberg påpekade — får vägas mot den skada som drabbar vårt näringsliv, vår industri och vårt jordbruk av en hård dödsbokeskattning. Jag vill erinra om den oro, inte minst från arbetarhåll, som förorsakades av ett dödsfall för rätt kort tid sedan. Vi har, som herr Hagberg erinrade om, i förra veckan upplysts om att »välstånd spirar där många sparar». Alla åtgärder som kan skada eller minska sparandet bör ju undvikas. Vi anser att utskottets förslag är något som skadar sparandet, och därför har vi inte kunnat ansluta oss till det. Jag yrkar beträffande skatteskalorna I, II och IV bifall till reservation II b.

På grund av den olika utformningen av den ännu gällande arvsskatten och kvarlåtenskapsskatten innebär den nu föreslagna höjningen av arvsskatten i vissa fall en skärpning av skattebördan. Det har varit oundvikligt när man, såsom herr Hagberg påpekade, har bakat in kvarlåtenskapsskatten i den arvsskatt som vi skall besluta om. Detta gäller alldeles särskilt på det mycket svåra område, som innefattar försäkringar av olika slag. Dessa försäkringar har ju i vissa fall, exempelvis när det gäller pensionsförsäkringar, som herr Hagberg också erinrade om, tidigare varit fria från arvsskatt, men nu läggs de under den nya arvsskatten. Några skäl som kan motivera en skatteskräpning på det här området har inte anförts. Utskottets hänvisning till faran för skatteflykt borde ju ha föranlett utskottet till varsamhet

med skattebelastningen, ty det råder väl i alla fall ingen tvekan om sambandet mellan skatteflykten och ett skattetryck som uppfattas som orättfärdigt.

Utskottets majoritet har emellertid icke velat lyssna till oppositionen i detta avseende. Detta är så mycket märkligare som det här är fråga om en retroaktiv skattelagstiftning. Det skadar säkert inte att jag här upprepar vad herr Hagberg pekade på. Genom detta kommer redan tagna försäkringar, som enligt gällande lag är fria från endera av nuvarande skatteformer, att drabbas av en skärpt skatt. Härigenom begås en orätt mot de medborgare som i omtanke om familj och andra efterlevande tecknat försäkringar under vissa givna ekonomiska förutsättningar. Det är ju uppenbart att härigenom begås en orätt. Vi har därför inte kunnat ansluta oss till utskottets förslag, och jag yrkar alltså bifall till reservation II i fråga om 12 § med följdändringar.

Av delvis samma skäl yrkar jag beträffande 39 §, som gäller gåva till annans undervisning eller uppfostran, bifall till reservation IV. Men härtill kommer ett annat skäl.

Det bör ju vara ett krav på skattelagstiftningen att den skall vara i möjligaste mån klar och entydig. Jag skall be att få läsa upp den text i 39 § som utskottet här har fastnat för. Där står: »Skattefrihet åtnjutes — — — för gåva, som utgör bidrag till gåvotagarens undervisning eller uppfostran, då omständigheterna äro sådana, att gåvotagaren genom bidraget kan anses hava tillförsäkrats en förmån, som han eljest icke skulle hava åtnjutit».

Jag undrar om det finns någon av kammarens ledamöter, som egentligen kan förklara vad detta innebär. Jag hemställer att utskottets ärade ordförande, när han får ordet, skall ge något konkret exempel på omständigheter som är sådana att gåvotagaren genom bidraget kan anses ha tillförsäkrats en förmån som han eljest icke skulle ha fått. Utskottet hänvisar här som vanligt till vissa skatteflyktsbestämmelser, men i själva verket har des-

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

sa gåvor, som för närvarande är skattefria, begränsats enligt praxis. Det har inte påståtts och jag känner inte till att det på något håll i vårt land kan lämnas gåvor för annans undervisning och underhåll, som inte begränsas av vederbörande länsstyrelse. Det finns en fast grundad praxis på detta område, men enligt det förslag som nu framläggs blir det väl i själva verket så, att den tjänsteman som får hand om gåvodeklarationerna inom länsstyrelsen i själva verket kommer att tolka lagen. Det beror på vad han anser om det skall vara en förmån som vederbörande »eljest icke skulle ha erhållit». För min del måste jag säga att jag tycker att det är ganska orimligt att stifta lag på sådana grunder.

Innan jag slutar, herr talman, vill jag tillägga ett par saker. Det föreliggande förslaget är ett provisorium. Åtskilliga av de frågeställningar som aktualiserats i olika motioner och i den allmänna debatten — det gäller exempelvis frågan om bottenbeloppen som grundavdrag i stället för som gränsavdrag, det gäller om efterlevande makes skattskyldighet m. fl. saker — kommer genom utredningar, bland annat på ärvdabalkens och familjerättens område, att klarläggas, och detta kräver ändringar av arvs- och gåvobeskattningen. Vissa av dessa utredningar är redan färdiga, andra väntas bli färdiga inom den närmaste tiden. Det är angeläget, jag vill understryka det, att denna översyn av arvs- och gåvobeskattningen sker så snart som möjligt. Vi förutsätter att den inte skall anstå till dess att alla utredningar på detta område är klara. Översynen bör enligt vår mening lämpligen kunna ske samtidigt och i intim kontakt med de utredningar, som inte är färdiga. Man tänker sig att översynen skall bli allsidig och förutsättningslös. Hela arvs- och gåvoskatteförordningen, inklusive skatteskalor, är således provisorisk, och provisorietiden hoppas vi skall bli relativt kort. Det är detta förhållande och det faktum, att det ju, som vi alla vet, är betydligt lättare att höja en skatt än att sänka den, som gör att

jag nu vill meddela, att i händelse kammarens majoritet vid voteringarna manövrerar det så att folkpartiets och centerpartiets förslag beträffande skatteskalorna blir utslaget, kommer jag i slutvoteringen att rösta på högerns reservation.

Sammanfattningsvis yrkar jag sålunda bifall till reservation II, och jag instämmer i herr Hagbergs yrkande om bifall till utskottets förslag med de ändringar som föranleds av bifall till reservationerna IV och V.

Herr SJÖDAHL (s):

Herr talman! Vi betraktar väl alla arvsskatten, den må heta det eller det och vara tekniskt utformad så eller så, som ett komplement till andra skatter. Arvsskatterna har utformats olika i olika länder. Sedan mycket länge har de anglosaxiska länderna, förmodligen med början i England ända sedan slutet av 1800-talet, gett dem formen av en kvarlåtenskapsskatt, som, märk väl, i motsats till den svenska kvarlåtenskapskatten träffar *hela* dödsboet. I USA gäller samma regel. Kanada, som förut hade ett blandat system, har i dessa tider övergått till ett mera renodlat system av enbart kvarlåtenskapskatt. I dessa länder, där rättskänslan är väl utbildad — vi brukar ju aldrig anse oss tillhöra någon speciellt förtjänstfull grupp jämfört med de anglosaxiska länderna — har alltså detta traditionellt ansetts vara ett rättvist sätt att utmäta arvsskatten.

Men vad som är rätt och sanning i London och Washington kan vara lögn och orättvisa i Bonn och Paris! Det beror nog rätt mycket på vilken tradition man har haft inom respektive länder. Hade vi, då vi började utforma en mera modern arvsbeskattning vid sekelskiftet, slagit in på kvarlåtenskapskattens väg — vi har i äldre tider haft en sådan form i vår arvslagstiftning — hade det nog erkänts vara en rättvisare och tillbörligare form, precis som i London och Washington. Men vi gjorde inte det. När man sedan kopplade

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

fast kvarlåtenskapsskatten vid den gamla arvsskatten, så reste sig alla traditionsbundna däremot.

Arvsskattekommittén, som hade att överväga huruvida arvsskatten skulle behållas eller inte, ansåg att om man kunde upptaga ungefär lika mycket i arvsskatt på en annan väg, genom *enbart* arvsskatt och inte genom detta dubbla system med både arvsskatt och kvarlåtenskapsskatt, skulle man pröva den vägen. Vi prövade den och såg att det gick. Vi hoppades att genom vårt förslag kunna få en stillsammare atmosfär — för att använda herr Hagbergs ord — kring debatten om arvsskatten än förut. Jag hoppas att vi kommer att lyckas — men jag är inte alldeles säker på det. Jag tycker nog att högerns och folkpartiets företrädare här litet för mycket spelar rollen av »grälmakar Löfberg», men det är väl ändå möjligt att vi, om vi kommer fram till en ren arvsbeskattning i den form som utskottet föreslagit, när debatten i dag är slut äntligen skall få den stillsamma atmosfär, som vi i arvsskattekommittén och även departementschefen har önskat att vinna med detta förslag.

Jag förstår i varje fall dem, som har opponerat sig mot kvarlåtenskapsskatten närmast av den anledningen, att om exempelvis fem arvtagare, t. ex. vuxna barn, skulle dela en miljon kronor får var och en mindre i behållning av sina respektive 200 000 kronor än en vuxen arvtagare, som ensam tar emot en förmögenhet på 200 000 kronor. Då det är fem som skall dela miljonen får var och en avstå 61 000 kronor, men om det är en som ensam tar emot 200 000 kronor får han avstå ungefär 34 600 kronor. Detta, som har fallit folk i ögonen, har faktiskt befunnits vara en tillbörlig väg — till och med ännu mera utrerad i tillämpningen — i London och Washington och även i Canada på de sista av dessa dagar, men här i landet har det befunnits vara så fullständigt orättvist, att man har använt alla de djupaste bröstoner som man kan framlocka ur en skånsk eller över huvud taget en svensk politikers bröst, och det

är sannerligen inte litet, mina vänner! Herr Hagberg är skåning, som bekant — en av hans många ovanskliga förtjänster...

Om nu arvsskatterna skall kunna ge inte alltför mycket mindre i skatteintäkter än förut, måste det betyda en omläggning av skatteskalorna. Men om man skall minska hela arvsskatten med de 42 procent, som högern föreslår — det är ju nära hälften — är det uppenbart att pengarna måste uttagas av andra, kanske genom inkomstskatter av olika slag eller genom indirekta skatter. Pengarna behövs. De stora förmögenheterna vill högern framför allt skydda. Där känner vi igen högern — vi skönjer dess drag tydligare nu än för några år sedan. Vi känner också igen de borgerliga partiernas attraktion till högern. Vi får dock hoppas att det nu, då man skall gå till en enhetlig arvsbeskattning med uteslutande av kvarlåtenskapsskatten, skall bli en stillsammare atmosfär i vår debatt om denna sak. I den förhoppningen må även jag lägga en krans vid kvarlåtenskapsskattens bår.

Utskottet har begärt en skrivelse om utredning av arvsskatten. Arvsskattens utformning är en ytterst krånglig historia. Arvsskatteförordningen har nog blivit något enklare efter den omarbetning som nu skett. Men det är särskilt vissa saker — jag tänker då framför allt på försäkringarnas beskattning i arvsavseende — som behöver en ordentlig översyn, inte minst för att täppa till de säkert fortfarande befintliga skatteflykthålen. Även ur andra synpunkter bör vi få en mera lättillgänglig, enhetlig och begriplig utformning av arvsskatten. Det är därför som hela utskottet och alltså även jag tillstyrkt en begäran om utredning på den punkten.

Eftersom arvsrättsbestämmelserna är sammankopplade med civilrättsliga regler rörande arv och lagstiftning om giftermål bör en omläggning av arvsrättsbestämmelserna anstå till dess en grundlig översyn gjorts av hela området. Departementschefen får bedöma när det ögonblicket kan vara inne. Jag kan gärna dela deras mening som anser att det

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

skulle vara önskvärt om förutsättningarna för en sådan grundlig översyn kunde föreligga snart.

En av mina vänner sade i går: »Jag ser att du i morgon skall höja våra skatter på nytt.»

»Nej», sade jag, »tvärtom!»

»Det tror jag inte», sade han.

Han var fylld av misstro. Men det är på det sättet, att faktiskt alla går vi fram för en skattesänkning på detta område. Utskottets förslag innebär en skattesänkning på 7,7 miljoner kronor, vilket utgör inte mindre än 10 procent av skatten. En icke obetydlig skattesänkning kommer alltså här att ske.

Jag skall ge några exempel på var de 7,7 miljonerna ligger. De ligger bl. a. i ökade make- och barnavdrag. Det nuvarande hustruavdraget på 25 000 kronor höjes till 40 000 kronor. Det måste betyda en skattelättnad med den giftorätt, som vi har här i landet tämligen allmänt — vi tycks nog kunna lita på varandra i äktenskapet i väsentligt större utsträckning än vad folk kanske inbillar sig! Med giftorätt betyder det att 80 000 kronor i ett dödsbo, där hustrun är ensam arvtagare, är fritt från varje som helst arvsbeskattning enligt det nya förslaget. Hur många dödsbon lämnar så pass mycket?

För barn finns det för närvarande ett avdrag på 3 000 kronor, lika för vuxna och underåriga. Det ökas nu till 6 000 kronor och blir sålunda fördubblat. För varje barn under 18 år fanns det förut ett avdrag på 1 000 kronor per år under 18. En nyfödd fick alltså ett avdrag med 18 000 kronor utöver de 3 000 kronorna eller tillsammans 21 000 kronor. Detta avdrag föreslås nu bli fördubblat till 2 000 kronor och utsträcker från 18 till 21 år, viket betyder att en nyfödd får 42 000 kronor förutom de 6 000 kronorna, alltså 48 000 kronor, fria från arvs-skatt. Det är en betydande sänkning av arvsskatten på detta område. En familj bestående av hustru och tre barn i åldrarna 1, 3 och 5 år, för att ta ett prekärt fall, kan besitta 332 000 kronor utan arvsskatt. Hälften av beloppet eller 166 000 kronor utgör då giftorätt. Består familjen av hustru och två barn i åldern

5 och 10 år, för att ta ett mindre utrerat fall, får boet ha 212 000 kronor skattefritt. Jag tror inte att man kan kalla en sådan beskattning av familjen hård! Den har tidigare varit lätt och blir genom detta förslag ännu lättare.

När vi gjorde en beräkning i arvsskattekommittén av vad de ökade hustru- och barnavdragen skulle betyda, fann vi att inom de 30 procent av dödsbon, som över huvud taget är arvsbeskattade, mer än en tredjedel av alla arvslotter helt skulle gå fria från skatt enligt det nya förslaget, och 70 procent av dödsbona har ingen arvsskatt alls. Så nog är det en skattesänkning, som kommer att ske på detta fält.

Någon har påtalat kommitténs direktiv. De gick ut på att undersöka om man kunde avskaffa kvarlåtenskapsskatten, och vi kom där fram till ett enigt uttalande att det går att avskaffa den. Hade vi fått ett direktiv att nedskryva skatterna på arv med 42 procent, så hade i varje fall inte jag tillhört denna kommitté. Jag hade inte gått in i en kommitté, som skulle följa högerns recept att skriva ned arvsskatterna med 42 procent, samtidigt som vi fåfängt strävar efter möjligheter att kunna nedskryva inkomstskatterna. Det hade varit ett otillbörligt direktiv, och en sådan kommitté hade säkerligen fått saken socialdemokratisk medverkan.

Här har man vidare sagt att vi inte skulle ha tagit någon hänsyn till den nya fastighetstaxeringen. Men det har vi gjort. Redan för något år sedan höjde man nedre gränsen för arvsskatten och förmögenhetsskatten till 80 000 kronor, och i de jämförelser av skatteintäkterna som har gjorts inom kommittén, i departementet och i utskottet har man tagit hänsyn härtill. Vi har alltså redan höjt det skattefria beloppet med hänsyn till fastighetstaxeringen.

Så kommer jag till de omläggningar av skatteskalorna, där de olika partierna har olika förslag. Dock har man inom utskottet enat sig om att inte röra vid skalan för klass III, som gäller fall där arvtagaren är en juridisk person, exempelvis en kommun, en religiös, social eller kulturell stiftelse, en stiftelse för bildande av

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

samlingslokaler eller liknande. För dessa fall har vi inom utskottet ansett att man inte borde ändra skatteskalorna. Arv inom denna klass går till mycket vällovliga syften. Genom att lämna denna klass orörd har vi ytterligare minskat den beräknade skatteintäkten med något mer än en halv miljon kronor, men den minskningen har vi ansett oss böra ta. Beträffande de övriga tre skatteklasserna har vi alla föreslagit andra skatteskalor än de nu gällande. För mig och mina partivänner har riktpunkten såväl i kommitté som i utskott varit den, att en vuxen person som ärver en förmögenhet efter någon av sina föräldrar, skall få ungefär samma totala arvsskatt som nu. Han bör alltså inte få någon egentlig skattehöjning. Departementschefen har gått vidare på samma linje och rent av föreslagit en viss minskning av arvsskatten för denna kategori.

Vad blir följden av denna vårt partis inställning när det är flera arvtagare till en förmögenhet? Jo, då får var och en av dem en ytterligare ökning av den behållna delen av förmögenheten. Redan i en familj där det är två vuxna barn som ärver blir det en betydande minskning av arvsskatten. Den minskningen kan gå upp till 30 procent. Om det är tre barn som ärver blir minskningen givetvis ännu större, och om fem barn ärver kan det i vissa fall bli en minskning med inemot 60 procent. Det blir alltså betydande skattelindringar för flerbarnsfamiljerna, men inte så stora lindringar för enbarnsfamiljerna, utom när det gäller underåriga arvtagare.

De av utskottet tillstyrkta ändringarna i arvsbeskattningen medför ett årligt skattebortfall på 7,7 miljoner kronor. I klass I blir bortfallet störst, men man har försökt återvinna en del av denna förlust genom att öka beskattningen mera i klass II — som väsentligen gäller syskon och syskonbarn — och klass IV, som omfattar testamentstagare, alltså personer som inte har någon arvsrätt alls enligt civillag men som får pengar eller gods genom testamentariskt förordnande.

I frågan om skatteskalorna har högern

och folkpartiet jämte centern föreslagit stora förändringar. Enligt folkpartiets och centerns förslag skall skatten sänkas med 13,5 miljoner kronor utöver den sänkning på 7,7 miljoner kronor som utskottet föreslår, och högern vill sänka skatteuttaget med 25 miljoner kronor i förhållande till utskottets förslag. Det är därom striden står i dag. Skall vi ha råd att utöver sänkningen med 7,7 miljoner kronor ta ytterligare en sänkning med 13,5 miljoner kronor eller med 25 miljoner kronor? Folkpartiets talesman har här sagt, att han är beredd att rösta för det sistnämnda alternativet, om slutvoteringen skulle komma att gälla detta. Högern och folkpartiet är tydligen ense därom, att man i värsta fall — alltså i det från folkpartiets synpunkt värsta fallet — skall kunna minska statens inkomster med ytterligare 25 miljoner kronor per år.

Vart skulle nu detta leda? Jag skall inte trötta med siffror, men ett exempel skall jag nämna. Om tre vuxna barn i en familj ärver sammanlagt 100 000 kronor, innebär högerns förslag en skatteminskning i förhållande till utskottets förslag med 760 kronor. Vid 200 000 kronors arvsbelopp blir skillnaden 1 760 kronor, vid en halv miljon blir den 31 700 kronor och vid en miljon blir den 111 000 kronor. Alltså, för de små arven blir det praktiskt taget ingen lindring, för de medelstora — om jag nu skall räkna 100 000 kronor som ett medelstort arv — blir det en viss, liten minskning, men när det gäller de verkligt stora arven blir det betydande minskningar. I vissa fall kan skillnaderna givetvis bli betydligt större än de siffror jag nu har nämnt. När det gäller ett ensamt, vuxet barn skulle det sålunda bli en minskning med nära 190 000 kronor för ett miljonarv.

Folkpartiet, kanske även centern, ställer nu upp som hjälprupp till högern för att söka genomföra en ändring som skulle gynna de stora arvtagarna, medan man däremot inte skulle vinna något alls då det gäller de små och praktiskt taget ingenting alls då det gäller de måttligt stora arven. Det tycker jag belyser innebörden i vederbörandes ståndpunkt.

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

Högern har här utformat sina skalor med sikte på att de stora arvtagarna, som sammanlagt bara utgör några få procent av alla arvtagare, skall få den lättnad i arvsbeskattningen, som kommer att minska arvsskatten med 42 procent. Folkpartiet applåderar nu av hela sin själ, förefaller det åtminstone, detta förslag från högern.

I debatten här har även berörts ett par andra kapitel, som jag inte helt kan lämna åt sidan.

I fråga om gåvobeskattningen föreslås nu en sänkning av det skattefria beloppet till att avse 2 000 kronor årligen. Gåvor under eller på detta belopp skall över huvud taget icke ifrågakomma till sammanläggning.

Ett problem är den egendomliga form av gåvor, som går under namnet benefika reverser. En person kanske säger till son eller annan: »Här har du 100 000 kronor, men jag behåller pengarna och du får dem först vid min död.» På det sättet har man hittills kunna dela upp ett belopp på 200 000 kronor t. ex. i två poster, så att pengarna beskattats som två poster på vardera 100 000 kronor. Det har förekommit benefika reverser på mycket stora belopp och det har ofta varit fråga om uppenbar skatteflykt.

Både Kungl. Maj:t och utskottet har nu varit eniga om att obegränsad sammanläggningstid skall gälla för benefika reverser, som icke infrias före dödsfall. Infrias de medan givaren är i livet, underkastas de vanlig gåvobeskattning och faller då under de vanliga reglerna för gåvors sammanläggning. Därmed är de också ofta borta ur skatteberäkningen vid dödsfallet. Om det däremot vid dödsfallet finns kvar icke infriade benefika reverser, skall beloppet tagas upp i boet och sammanlägges till underlag för den övriga arvsbeskattningen. Principen är här att en arvtagare skall beskattas efter sin skatteförmåga. Om en person får ett arv på 100 000 kronor och dessutom innehåller en benefik revers på 100 000 kronor, sammanlägges de båda beloppen och arvsloten på 100 000 kronor kommer därigenom att ligga i skattesiktet 100 000—200 000 kronor. Den benefika

reversen beskattas inte alls, men den läggs i botten, så att den andra delen av arvet kommer upp i ett högre skattesikt. Det är här inte fråga om någon dubbelbeskattning, utan vad här sker är endast att man tar hänsyn till vederbörande arvtagares skatteförmåga i det ögonblick han tillträder både de 100 000 kronorna ur arvet och dessutom de 100 000 kronor som utgår enligt den benefika reversen.

Man invänder då, att de benefika reverserna kan gälla kapital som tidigare givits som gåva i förhoppning om att vederbörande genom denna form för gåvan skulle vinna vad som hittills varit möjligt att vinna i skatteavseende. Det är emellertid, fastslår jag, uppenbart att benefika reverser utnyttjats för ren skatteflykt, således för att erhålla opåkallade skattelättnader vid dödsbokeskattningen. Utskottet har därför nu enhälligt beslutat föreslå en annan behandling för framtiden av dylika reverser.

Oppositionen vill nu inte att dessa äldre benefika reverser skall medräknas vid den nya dödsbokeskattningen. Man bör inte, förklaras det, här handla retroaktivt. Jag vill då erinra om hur det gick till på ett annat område för några år sedan. Det fanns något som kallades »gangsterförsäkringar», som utnyttjades för skatteflykt. Dessa försäkringar var ganska vanliga, och jag hörde till och med en av mina partikamrater i denna kammare en gång säga, att den och den personen hade en s. k. gangsterförsäkring. Regeringen och riksdagen beslöt ingripa för att stoppa denna avart av försäkringar. Vi gav vederbörande en viss tid på sig för att avveckla gangsterförsäkringarna, vilket man också gjorde, även om det naturligtvis måste ske med vissa förluster för vederbörande. Man avvecklade dem emellertid i alla fall för att inte drabbas av något ännu hårdare.

Läget är detsamma beträffande den nu föreslagna ändringen i fråga om benefika reverser. Kommitténs förslag framlades redan vid jultiden i fjol, propositionen kom någon gång i mars—april, riksdagens beslut fattas troligen i dag, men sedan sker ingenting förrän förord-

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

ningen träder i kraft den 1 januari. Vederbörande har alltså haft tid på sig att avveckla de benefika reverserna genom att inlösa dem — de har praktiskt taget haft ett helt år på sig för att göra det. Därmed är de borta. Men står de kvar efter den 1 januari och dödsfall inträffar senare, läggs de i hatten och man räknar skatten på det egentliga arvet efter det högre skatteskiktet. Så ligger det till med den saken. Det är en skatt efter förmåga, som utskottet har ansett böra tillämpas även här.

Sedan kommer vi till en annan grupp, där det gäller beskattning av gåvor, som ges för undervisning och uppfostran. Herr Spetz efterlyste, hur man skulle tolka bestämmelserna i det fallet. Jag känner herr Spetz sedan rätt länge och vet, att han har en utomordentlig förmåga att läsa skattetexter. Jag blev därför rätt perplex, när han sade, att han inte begrep denna sak, och jag undrade, om det hade blivit en tillfällig förmörkning i herr Spetz' psykiska gåvor. Jag tror i varje fall, att den är mycket tillfällig och hoppas den snart måtte gå över.

Jag var med i en kommitté för några år sedan, där det fanns företrädare för olika partier, t. ex. en bekant bankdirektör, en bekant liberal professor o. s. v. Vi var då eniga om att föreslå just samma utformning. Inom denna kommitté hade man ingen tanke på att det kunde finnas tolkningssvårigheter, utan texten förstods av alla oss lekmän. Jag är alldeles säker på att de, som kan ge dessa stora gåvor för undervisning och uppfostran — jag bortser då från gåvor på upp till 2 000 kronor, som kanske ett större antal har möjligheter att ge — är fullt medvetna om vad det innebär och med hjälp av sina jurister, som nog ofta anlitas i sådana fall, kan få saken ännu bättre förklarad.

Det är ju så, att rika föräldrar har haft möjlighet att åt sina söner eller döttrar ge vissa belopp för deras undervisning och uppfostran. Numera är dessa belopp begränsade till 35 000 kronor per barn här i Stockholm. Mer får man inte ge. Men dessa 35 000 kronor står mycket ofta fullständigt orörda, när barnens

uppfostran och undervisning är avslutad. De har inte behövs för detta ändamål. Det kan även vara så, att rika mor- och farföräldrar skänkt pengar till barnbarnen för deras utbildning och uppfostran genom alla stadier, men de har inte tagits i bruk, därför att föräldrarnas inkomster varit mer än tillräckliga för detta ändamål. Det kan inte här vara fråga om något annat än en uppdelning av förmögenheten och ett sätt att få betydande penningssummor lämnade skattefritt till barn eller barnbarn; något annat skäl kan inte förebringas.

Är det så, som det står i lagtexten, att omständigheterna är sådana, att gåvotagaren — barnet, barnbarnet eller vem det är — kan anses ha tillförsäkrats en förmån, som han eljest inte skulle ha åtnjutit, kan man ge den utan alla hinder, dock kanske med den begränsning, som finns här i Stockholm. Men i andra fall kommer rika familjer — ty det är bara dem det gäller — att avstå från att ge de där gåvorna, när de inte fyller någon egentlig uppgift. Man kommer att ordna dessa saker på annat sätt, genom studieförsäkringar etc. Man kommer att underlåta att ge de nämnda gåvorna, ty det blir ingen vinst därmed. De blir inte skattefria, och vill man ändå partout ge en gåva, ja, ge den då och betala skatt! För en gåva på 20 000 kronor betyder det en skatt på 590 kronor. Och vill man ge dessa 20 000, kan kanske känslan för barn eller barnbarn vara tillräcklig för att även ge dessa 590 kronor i skatt till staten.

Jag tror inte att det kommer att bli några svårigheter på den punkten, ty det blir fråga om relativt få fall. Ett och annat fall kan vara svårbedömbart, och sådana fall förekommer redan nu, men i fortsättningen torde det bli fråga om mycket färre sådana fall.

När det gäller försäkringarna är vi inne i en verklig snårskog. Var gång jag nödgats syssla med denna sak, exempelvis i 1945 års skattekommitté, i arvs- skattekommittén och vid olika tillfällen i utskottet har det varit något fullständigt nytt att sätta sig in i. Jag tror inte att vi har trängt helt in i snårskogen, utan

Ang. upphävande av förordningen om kvarlätenskapsskatt, m. m.

att det ännu finns ett visst mörker, som kan användas för manövrar, som inte tål dagsljuset. Inte minst därför är jag så angelägen om att arvsskatteförordningen kommer att bli ordentligt granskad.

Det finns för närvarande egentligen bara en grupp av människor, som riktigt behärskar dessa spörsmål. Det är de, som lever på att tolka dessa bestämmelser. Det är försäkringsföretagen, deras direktörer och deras framstående juridiska medhjälpare. De kan alla de olika bestämmelserna. När jag har träffat sådana personer och hört, hur de ordnat sakerna i det och det fallet, har jag förstått, att det skulle vara mycket nyttigt, om dessa problem kom att ordentligt genomlysas. Jag hoppas att den departementschef, som skall ge direktiv till ifrågavarande kommitté, mycket nog beaktar att fästa kommitténs uppmärksamhet inte minst på behovet av en granskning av försäkringsbeskattningen, så att den blir rättvis och så att det inte där kan ske otillåtna skatteflykter.

Vad försäkringarna beträffar är det närmast fråga om försäkringar med förmånstagare, d. v. s. nu för tiden omkring 95 procent av alla försäkringar. Oftast är det hustrun och barnen, som insatts som förmånstagare men det kan vara också andra. Det har här gällt att sammansmälta två förordningar till en och få den att verka ungefär på samma sätt som de båda tidigare verkat tillsammans. Detta har varit förenat med utomordentligt stora svårigheter, och jag är övertygad om att vi varken i kommittén eller i utskottet har lyckats genomskåda alla problemen och på bästa vis kunnat lösa dem. Vid en sådan sammansmältning av två olika system kan man lätt få till stånd en litet högre beskattning på ett håll och litet lägre på ett annat. Det är mycket svårt att på förhand beräkna, hur det hela kommer att verka. Det gamla systemet kan emellertid inte behållas, och därför måste det göras ett försök att få fram ett nytt system, även om detta skulle kunna utsättas för kritik beträffande enskildheterna.

I fråga om kapitalförsäkringarna går ju reservanternas förslag ut på att alla grupplivförsäkringar, där alltså familjen kommer in i bilden, skulle följa den gamla arvsskalan, inte bara de försäkringar, som nu är tecknade, utan även sådana som fragment kommer att tecknas. Detta vore ett fullkomligt orimligt system. Samtidigt menar reservanterna att det större grundavdraget på 25 000 kronor, som är skattefritt, också skulle inkasseras.

Hur kommer det av Kungl. Maj:t föreslagna systemet att verka på detta område? Jo, make och två barn kan få ett kapitalbelopp på 100 000 kronor fullständigt skattefritt — det är väl få som genom en kapitalförsäkring kan åstadkomma ett sådant belopp åt sin efterlevande familj. Make och tre barn kan genom kapitalförsäkring få ett belopp på 150 000 kronor skattefritt. För närvarande kan de få 60 000 kronor, men den summan blir alltså nästan tredubblad. Under sådana förhållanden kan man ju inte framföra några sociala invändningar mot förslaget. Det är endast mycket stora kapitalförsäkringar — sådana som de flesta av oss nog vill betrakta såsom jätttestora — som kanske får en litet större skattebörd. Det gäller sådana belopp som ligger förmodligen långt över 150 000 kronor till maka och tre barn.

Pensionsförsäkringarna utgör ett ömtåligare gebit, men detta är också hänsynfullt behandlat i propositionen och utskottets förslag. Vad som här närmast diskuteras är pensionsförsäkringar med förmånstagare — även här gäller det främst maka och barn. Alla pensionsförsäkringar, som är tagna i samband med en tjänst, är skattefria, och skattefria är även alla andra, om de är minst tio år gamla. Det är endast sådana pensionsförsäkringar, som är under tio år gamla, som kan råka ut för beskattning. Men det är just när det gäller sådana som det är risk för skatteflykt. Därför hade man också särskilda bestämmelser för sådana fall i förordningen om kvarlätenskapsskatt, som gick ut på att hindra skatteflykt. Men

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

även i fråga om sådana försäkringar medges enligt det nu framlagda förslaget ett årligt pensionsbelopp som inte beskattas. Det är ett årligt pensionsbelopp på 10 000 kronor — inte en gång för alla, utan 10 000 kronor år efter år — som vederbörande kan få utan att erlägga skatt. Den lantbrukare eller mindre företagare, som tecknat en sådan försäkring, får alltså uppbära dessa belopp hur högt de än går, om han uppnår pensionsåldern. Avlider han och har insatt maken som förmånstagare, kan hon få en årlig pension på 20 000 kronor skattefritt — 10 000 kronor är hennes giftorätt, och de återstående 10 000 kronorna utgör det skattefria beloppet. Den lille lantbrukaren eller hantverkaren eller företagaren, som man här alltid brukar tala om, kan alltså ge sin efterlevande maka 20 000 kronor i årlig pension skattefritt. Hur många medborgare kan orka med något sådant. Jag skulle vara mycket glad, om den grupp av tjänstemän, som jag tillhör, hade kunnat tillförsäkra sina hustrur en liknande pension, om de blir änkor. — Har försäkringstagaren två barn som förmånstagare och ensamma arvingar, blir 10 000 kronor till vardera skattefritt i årlig pension. Om vederbörande efterlämnar maka och två barn, kan de få 40 000 kronor tillsammans i årlig pension skattefritt: 20 000 kronor till hustrun, hennes giftorätt, och 10 000 till vardera barnet. Maka och tre barn kan uppbära 60 000 kronor sammanlagt i årlig pension skattefritt.

Man bör vidare komma ihåg att även pensionsbelopp som ligger över dessa enligt min mening väldiga pensionsbelopp kommer att bli skattefria, om försäkringstagaren begynt en premieinbetalning av ungefär oförändrad storlek mer än 10 år före dödsfallet. De som inom denna kammare har anfört betänkligheter emot storleken på de pensioner, som skulle utgå enligt den allmänna pensionsförsäkringslagen, har inte alls visat någon oro då det gällt att medverka till att belopp av denna storlek skall få utgå skattefritt, beträffande de allra största beloppen under

förutsättning att pensionsförsäkringen är tecknad för minst 10 år sedan. Här finns tillräckligt utrymme för social trygghet. Lantbrukare och enskilda företagare är sannerligen inte ogynnsamt ställda. Men det är en gammal regel, som jag har mött under mitt långa politiska liv och som kan formuleras så: kan man få de små inkomsttagarna, de små arvtagarna och de små försäkringstagarna oroliga, kan man ju alltid spänna dem för vagnen, där de stora inkomsttagarna, de stora förmögenhetsinnehavarna och de stora arvens förväntare sitter. De små mobiliseras för att rädda de stora. Här är det samma sak.

Det finns tillräckligt utrymme för att skapa social trygghet för familjerna. Det är många sparare som gynnas genom detta förslag, men inte dessa stora sparare, som har spekulativa syften att vinna arvslättnader. Försäkringsinspektionen har sagt att det oväntat kan uppträda osunda företeelser inom försäkringsvärlden och att man får vara försiktig. Ack, det är nog så sant.

När man i högerns motion som ett moment läser, att man ju ändå aldrig kan betala mer än sin årsinkomst i premie, ty man skall ju ha den skattefritt avdragen, så vittnar det nog om hur detta område mycket lätt kan smutas ner och bli en inkörsport för skattevinningar i den ena eller andra formen, som vi andra får betala. Räkningen kommer.

Jag skulle, herr talman, nästan vilja gratulera högern för den attraktion, som den utövat på folkpartiet och centern i dessa frågor. Men så är det; gravitationskraften verkar så, att den starkare drar den svagare till sig. Mina många personliga vänner inom högern får ursäktas att jag inte kan gratulera dem till den borgerliga samling på denna front, som jag här har skildrat. Jag ser med verklig ledsnad denna utveckling av de borgerliga partierna högeråt. Jag ser det som en olycka för vårt land, och jag beklagar det i allra högsta grad.

Jag yrkar, herr talman, bifall till ut-

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

skottets förslag, utom i en punkt, där jag och mina partikamrater har anfört reservation och där jag yrkar bifall till reservationen.

Herr HAGBERG (h) kort genmäle:

Herr talman! Min personligen gode vän Edgar Sjödahl — och samtidigt min politiske meningsmotståndare — har i denna debatt liksom i praktiskt taget alla skattedebatter framfört ett gammalt argument, som han fäst sig vid på ett alldeles särskilt sätt. Han brukar formulera det så här, och han gjorde det också i dag: »Högern vill skydda de stora förmögenheterna.» Det var det temat herr Sjödahl spelade på, inte minst i den något patetiska avslutningen på sitt anförande. Jag skall, herr Sjödahl, inte kommentera detta uttalande på annat sätt än att jag säger, att uppenbarligen fler och fler i detta land icke delar herr Sjödahls uppfattning i det hänseendet.

Vidare skulle jag gärna vilja taga upp herr Sjödahls referens till det förhållandet, att man i de anglosachsiska länderna har en kvarlåtenskapsbeskattning. Ja visst har man det, och det har ingen människa bestritt. Herr Sjödahl sade att vi mycket ofta — och av goda skäl — riktar uppmärksamheten på vad man i dessa liksom i andra hänseenden förehar sig i den anglosachsiska världen. Det är jag glad över att man gör. Men det var en sak herr Sjödahl glömde, och det var, att samtidigt som man där har en kvarlåtenskapsbeskattning, har man ingen förmögenhetsbeskattning. Man har inte den dubbelbeskattning, som vi har haft här i landet, och ett dylikt konstaterande kanske ställer tingen i något anorlunda dager.

Herr Sjödahl var också inne på frågan om retroaktiviteten. Han fäster uppenbarligen inte så stort avseende vid de erinringar som vi har gjort på denna punkt, när det gäller försäkringar. Jag måste då erinra kammarens ledamöter därom, att vid upprepade tillfällen under de senare åren dels de fungerande departementscheferna i finansdepartementet, dels riksdagens bevillningsut-

skott och dels riksdagen bestämt satt sig emot en retroaktiv lagstiftning i fråga om försäkringar. Är detta kanske inte riktigt, herr Sjödahl?

Jag vill i detta sammanhang erinra om ett uttalande av dåvarande finansministern redan år 1948 — det var för övrigt i ett svar på en interpellation av herr Ewerlöf. Jag vill också erinra om vad som hände vid 1950 års riksdag, då den dåvarande departementschefen gjorde följande uttalande i en angelägenhet som denna — det gällde då förslag till omgestaltning av försäkringsbeskattningen. Han uttalade därvid: »Då de olika försäkringsformernas utbredning sålunda påverkats av beskattningens utformning, följer härav icke blott att statsmakterna böra ägna uppmärksamhet åt frågan, vilka försäkringsformer som böra gynnas genom skattelagstiftningen, utan även att statsmakterna få anses i viss mån ansvariga för den utveckling av försäkringsformerna, som ägt rum under inverkan av skattelagstiftningen.» Departementschefen — det var statsrådet Sköld — uttalade vidare: »Av denna anledning anser jag, att statsmakterna icke böra placera försäkringsformer, till vilkas utbredning de genom skattelagstiftningen medverkat, i en sämre ställning än de tidigare haft såvida icke vägande skäl föreligga härför.» Bevillningsutskottet tillstyrkte och underströk detta departementschefens uttalande; och i bevillningsutskottet befann sig vid det tillfället min aktade vän herr Sjödahl. Frågan om retroaktiviteten återkom så sent som vid 1954 års riksdag, då departementschefen gjorde liknande uttalanden i samma sammanhang och även då fick medhåll av bevillningsutskottet och riksdagen. Jag beklagar, att herr Sjödahl inte i sitt anförande fann utrymme för att omnämna dessa dock ganska fundamentala fakta beträffande det centrala avsnitt av detta ämne, som kallas retroaktiviteten i försäkringsbeskattningen.

Herr SPETZ (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag ber först endast att få konstatera, att herr Sjödahl inte kun-

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

nat ge något som helst konkret exempel på de omständigheter, som skulle föranleda skattefrihet när det gällde gåva — och jag förstår mycket väl, att det helt enkelt var omöjligt för honom. Av hans anförande drog jag slutsatsen, att hans uppfattning är den, att gåva till annans uppfostran och utbildning över huvud taget aldrig skall vara skattefri. Man kan inte dra någon annan slutsats av frågan: Hur skall föräldrar kunna ge en gåva till sina barn, om de inte har råd till det?

Sedan måste jag säga, att det verkligen ser ut, som om pengar hade synnerligen olika värde den ena och den andra gången. Nu anser herr Sjödahl att 13 miljoner är förfärligt mycket — statens finanser hänger på dessa pengar. Men det är inte längre än ett och ett halvt år sedan, den 15 maj 1957, då herr Sjödahl tillsammans med sina partivänner gladeligen gav bort ungefär 23 miljoner när det gällde utskänkningsskatten. Tydligt har pengarna mycket olika värde.

Herr Sjödahl sade också någonting om att folkbartiet och centerpartiet dras åt högern. Närmast tänkte han kanske på mitt yttrande, att jag under vissa förutsättningar kan känna mig föranlåten att rösta på högerns reservation. Men detta beror helt och hållet på herr Sjödahls och hans partivänners manövrerande vid voteringsarna — det skall vi inte sticka under stol med.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Hagberg påpekade att vi här i landet har en stor förmögenhetsskatt och att man får ta hänsyn också till den saken. Ja, jämför vi med England, så visar det sig att vi har större förmögenhetsskatt men att engelsmännen när det gäller kvarlåtenskapsskatten saknar vår giftoättsklausul, vilket betyder att i England *hela* förmögenheten faller under kvarlåtenskapsskatten och inte som hos oss bara hälften. Det är också en sak som man bör komma ihåg.

Vidare sade herr Hagberg, att jag inte

hade talat om retroaktiviteten när det gäller försäkringarna. Då vill jag erinra om att uttalandet 1950 gällde inkomstförsäkringen, inte arvet. Och 1954 gjordes uttalandet i samband med att man fick en lagstiftning mot gangsterförsäkring. Man satte, om jag så får säga, pistolen för pannan på vederbörande med förklaringen: avstå från detta, annars smäller det! Nu behövde det ju inte smälla, eftersom det ekonomiskt var förmånligt att snarast möjligt avveckla gangsterförsäkringarna. Jag vill också nämna att i samband med 1947 års beslut om arvsbeskattningen förekom liknande yrkanden som nu framförts av de borgerliga partierna, men att de avvisades både av regeringen, av bevillningsutskottet och av riksdagen. Man underkände dem och menade, att arven utfaller vid vederbörandes bortgång och att de inte kan behandlas efter samma normer som vad vederbörande åtnjuter i inkomst under sin livstid.

Så nämndes det, att jag inte hade lämnat tillfredsställande svar rörande gåvorna. Ja, jag tycker att herr Spetz på den punkten fortfarande befinner sig i ett slags skymningstillstånd. Om en familj har 50 000 kronor i inkomst och kan räkna med att behålla den, kanske med stöd av förmögenhet, så finns det ingen rimlig anledning att befara, att den inte skall kunna bestrida sina barns uppfostran och utbildning. Det är ju sådana fall frågan gäller. Överståthållarämbetet har ju begränsat det till 35 000 kronor, och skattefrihet erfordras inte när det gäller gåva för detta ändamål. Vi skall komma ihåg, att man sedermera mycket väl kan lämna 20 000 kronor som gåva, men då får man också erlagga den lilla arvsskatten på 500 å 600 kronor. Man kan beklaga förhållandet, men gåvor till barns undervisning och uppfostran bör aldrig ges skattefritt, när de ändå kan beräknas få all erforderlig utbildning.

Nu nämnde jag, att man kan ge 2 000 kronor, som kan avsättas till barnen för framtiden. Det betyder, att medan man förut kunde ge 3 000 kronor under en

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

fyraårsperiod, kan man nu ge 8 000 kronor under samma period. Använd den möjligheten, de som har intresse därav!

Jag är inte så hård som herr Spetz av en tillfällighet uppfattade mig. Arvsbeskattningen får jämföras med alla andra skatter. Vi kan tyvärr inte göra någonting för att minska inkomstbeskattningen, varken den statliga och ännu mindre den kommunala. Men stödja ett förslag, herr Spetz, som i detta ekonomiska läge avser att minska arvsskatten med 42 procent, det kan jag inte.

Herr HAGBERG (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag berörde i mitt inledningsanförande det förhållandet, att varken de sakkunniga eller propositionen tagit någon vidare hänsyn till den betydande höjningen nyligen av taxeringsvärdena och därav härflytande starkt ökade skatteutfall. Herr Sjödahl menade, att jag hade fel och att man visst tagit hänsyn till de ökade taxeringsvärdena. Jag vill rekommendera herr Sjödahl att läsa vad departementschefen yttrat på s. 61 i propositionen. Departementschefen säger där: »Skattebortfallet i förhållande till eljest påräkneliga intäkter av dödsbokeskattningen skulle således belöpa sig till (77,5 — 70,5 =) 7 milj. kronor om året. Därvid har jag — i likhet med de sakkunniga — icke räknat med det ökade skatteutfallet till följd av höjda fastighetstaxeringsvärden, vilket såsom nämnts uppkommer redan före en övergång till ett 1-skattesystem.» Departementschefen tillägger: »Höjningen av taxeringsvärdena har emellertid gjort att jag, trots det statsfinansiella läget, ansett det försvarbart med en ökning av skattebortfallet från de sakkunnigas 3,5 till 7 miljoner kronor.» Varje människa förstår ju, att de ökade skatteintäkterna på grund av de höjda taxeringsvärdena kommer att röra sig om belopp av en helt annan storlek än det här är fråga om.

Vad så till slut beträffar herr Sjödahls oro för att högern i den förestående voteringsproceduren under vissa för-

hållanden skulle komma att dra med sig centerpartiet och folkpartiet, vill jag bara deklarerera för högerns del, att om socialdemokraterna med den majoritet, de har i första kammaren, röstar upp folkpartiets och centerpartiets förslag rörande skatteskalorna till kontraposition i huvudvoteringen, kommer vi att rösta för deras förslag i den voteringsringen. Om jag därmed dämpar eller möjligen ytterligare ökar herr Sjödahls oro, vågar jag inte uttala mig om.

Herr SPETZ (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag ber i anledning av den uppgift herr Sjödahl lämnade, att folkpartiet skulle vilja vara med om en sänkning av arvsbeskattningen med 42 procent, uppmana kammarens ledamöter att slå upp s. 43 i bevillningsutskottets betänkande. Man kan där se, att den nuvarande arvsbeskattningen ger 49,60 miljoner. Folkpartiets förslag enligt motionerna I: B 90 och II: B 111 och 112 ger 59,60 miljoner. Nu får dessa siffror minskas med 0,55 miljoner på grund av ändringen i arvsskatteklass III. Men det innebär i alla fall en höjning av den nuvarande arvsbeskattningen med cirka 7 miljoner kronor.

Herr SJÖDAHL (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan ännu en gång inte finna, att herr Spetz hittat ur mörkret, ty han räknar bara med den nuvarande arvsskatten. Men vid en jämförelse får man väl räkna med den beskattning som förmögenheterna över huvud taget nu utsättes för. Kvarlåtenskapskatten plus arvsskatten utgör väl tillsammans den nuvarande »arvsskatten». Formellt är det inte så, men i realiteten förhåller det sig på det sättet. Jag känner herr Spetz som en stor realist, och sålunda är jag fortfarande litet förvånad.

Herr Hagberg förväxlade nog två ting. Det ena var, som jag nämnde, att man vid bestämmandet av de nya skattetabellernas verkningar hade gjort jämförelser med 1958 års förhållanden. Där-

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

vid hade hänsyn tagits till en skattegräns av 80 000 kronor. Höjningen till denna skattegräns är förorsakad av höjningen av taxeringsvärdena. Så länge det bara är fråga om verkningarna av skattetabellerna är detta enligt min mening riktigt. Sedan är det en annan sak när det gäller de inkomster som för närvarande belöper till 77 miljoner. I fråga om dem har man inte kunnat ta hänsyn till de höjda taxeringsvärdena. Vid den tidpunkt, då kommittén arbetade, hade man väl inget underlag för beräkningen av de höjda taxeringsvärdenas inverkan på skatteinkomsterna. Men det är en helt annan historia.

Vad sedan angår min oro för omröstningen! Det begriper jag alltför väl, att om herr Hagberg i en votering inte kan få en hel ko, så nöjer han sig med huvudet och bringan. Det är det han får genom folkpartiet. Men att folkpartiet, som vill ge 13 miljoner utöver vårt förslag, kan gå med på högerens 25 miljoner utan att blinka genom att rösta upp de fyrtiotvåtusens avdrag i arvsskatt, det har jag väldigt svårt att begripa. Men folk kan mer än jag tror då det gäller att politiskt operera.

Herr ANDERSSON, ALVAR, (cp):

Herr talman! När det gäller frågan om att avskaffa förordningen om kvarlåtenskapsskatt råder det ju inga delade meningar. Även i det avsnitt av herr Sjödahls anförande, som berörde kvarlåtenskapsskatten, kunde man märka en mycket lugn, sansad och saklig ton och argumentering. Herr Sjödahl avslutade sitt anförande i den delen med att han lade ned en krans på kvarlåtenskapsskattens grav. Det verkade inte, som om herr Sjödahl skildes från den hädangångna med någon större saknad, även om han torde höra till de närmast sörjande. Vi andra, som inte räknar någon släktskap med den hädangångna, kommer väl inte med någon krans, men vi kan kanske i alla fall lägga ned en enkel blomma.

Låt mig sedan i detta sammanhang bara göra ett litet påpekande, och detta

påpekande vill jag rikta till högern och folkpartiet! Vi har under årens lopp mycket diskuterat kvarlåtenskapsskatten. Det har framförts motioner om att den omedelbart skulle avskaffas. Det parti, som jag representerar, har ansett att det inte var realistiskt att tänka sig att få bort den förhatliga skatten på detta sätt, utan vi försökte gå fram utredningsvägen och vi blev i viss mån hänade för detta. Nu kan vi i alla fall konstatera, att hade vi inte fått en utredning av frågan, hade vi i dag med all säkerhet inte kunnat bevittna skattens avskaffande, utan vi hade fått behålla den. Det måste onekligen vara av ett väsentligt värde, att vi nu har kommit fram till enhällighet i utredningen, enhällighet i utskottet och jag förmodar också enhällighet i kammaren om kvarlåtenskapsskattens borttagande, och det må inte vara förnämligt att påminna om förspelet till detta.

Om man sedan kommer över till frågan om den mycket kraftiga uppräknings av arvsskatten, som utskottsmajoriteten föreslår i enlighet med propositionen, menar vi för vår del liksom folkpartiet, att man bör kunna gå ett stycke på väg men inte så långt. Utskottets förslag innebär onekligen alltför kraftiga höjningar av arvsskatten — det innebär i realiteten i vissa fall en konfiskation av kapital och inte en beskattning i egentlig mening.

Herr Hagberg sade här förut, att om man slopar kvarlåtenskapsskatten utan att ge någon kompensation i form av höjning av arvsskatten, skulle detta inte göra något mer än två promille i fråga om statens samlade inkomster. Det är klart att två promille är i och för sig inte så mycket, men vi vet att två promille kan i andra sammanhang ha stor betydelse, och vi menar också att man kanske i detta sammanhang borde vara överens om att två promille är högt. Vi går därför på en linje, som innebär ungefär en promilles skattebortfall. Vi menar nog att detta är betydligt mer realistiskt, och även detta innebär en kraftig skärpning av arvsbeskattningen, i vissa lägen mer än en fördubbling av den nuvarande arvsskatten.

Ang. upphävande av förordningen om kvarlätenskapsskatt, m. m.

Här har nyligen tvistats om hur vi, som förfäktar denna uppfattning — alltså folkpartiet och centerpartiet — skall ställa oss vid en eventuell votering. Jag vill bara konstatera, att om vi i slutskedet skulle rösta med högern i detta avseende, måste detta bero på att socialdemokraterna dessförinnan har givit högern sitt votum — det är ju förutsättningen. Propositionsordningen kan ju leda till sådana resultat.

Utskottet är enhälligt när det gäller översynen av väsentliga delar av bestämmelserna i arvsbeskattningen, och jag vill gärna ge utskottets ordförande en eloge för hans lyckade försök att åstadkomma gemensamma resultat. Vi blev ju på denna punkt enhälliga.

För min del kan jag instämma i de yrkanden, som herr Spetz här tidigare ställt, i alla avseenden utom ett, och det gäller yrkandet om beskattning för gåvor till annans undervisning och uppfostran. I det avsnittet ansluter vi oss till utskottsmajoriteten. Vi menar nog, att det i detta hänseende behövs vissa restriktiva bestämmelser i den nuvarande ordningen. Det kan inte vara rimligt att rika föräldrar skall kunna bekosta sina barns uppfostran genom gåvor av denna natur genom att på detta sätt erhålla skattebefrielser för gåvor. Detta måste vara en barock ordning. Det är också på det sättet, att högern och folkpartiet, alltså reservanterna, endast har som motivering för bibehållande av de nuvarande bestämmelserna kunnat anföra, att skattelagstiftningen skulle bli oklar. Det är väl i och för sig ett rätt starkt argument, men i väsentliga avsnitt av vår skattelagstiftning — i avsnitt som är av långt större räckvidd än här — kan det ju dock bli fråga om tolkningstvister. Jag kan inte förstå att det skulle vara särskilt besvärligt i detta avseende, men jag menar att de nuvarande bestämmelserna onekligen ger ett alltför stort spelrum. När det däremot gäller tvistemålen i fråga om försäkringsbeskattningen och när det gäller pensionsförsäkringarna är vi överens med folkpartiet och högern. I fråga om

pensionsförsäkringarna vill jag speciellt betona, att det är principfrågan som vi så hårt vill hålla fast vid: att tjänstepensioner och andra pensionsförsäkringar rimligen bör jämföras. Skulle man ha någon begränsning, borde den gälla även på tjänstepensionsområdet. Jag är fullt medveten om att det i fråga om pensioner till statsanställda och kommunalanställda är ytterst få fall, där man kommer över dessa gränser, men det finns ju andra slag av tjänstepensioner, och de bör rimligen jämföras med de pensioner som fria företagare och enskilda näringsidkare tecknar för sin ålderdomsförsörjning. Det är alltså principfrågan som är det väsentliga. Att det sedan berör ett litet antal fall är väl tämligen klart.

Jag gjorde för mig själv den reflexionen, att herr Sjödahls argumentering var något underlig, när han talade om att högern skulle verka särskilt attraktiv på centerpartiet och folkpartiet, därför att den starkare ju gärna drar den svagare med sig. Skulle den regeln ha gällt här, skulle väl rimligen herr Sjödahl och hans parti ha fått de övriga med sig. I denna kammare är det för övrigt så, att högern är det numerärt svagaste partiet. I varje fall jag har därför svårt att hänga med i de resonemangen.

När sedan herr Sjödahl var inne på frågan om den sociala tryggheten och vårt ställningstagande i andra sammanhang till denna, tycker jag nog att han famnar litet för vitt. Resonemangen i dag gäller i rätt stor utsträckning principfrågor, och då är det ju inte fråga om huruvida beloppet i och för sig är stort eller litet, utan det är fråga om att alla ska bli behandlade lika. Det är rätt väsentligt.

Herr talman! Jag skall inte anföra mera i detta sammanhang. Yrkandena har jag ställt förut, och jag vill bara än en gång upprepa, att vi ansluter oss till de yrkanden som tidigare framstälts av herr Spetz, utom i fråga om gåvor för annans undervisning — därvidlag ansluter vi oss till propositionen och utskottsmajoriteten.

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

Herr statsrådet STRÄNG:

Herr talman! Efter herr Sjödahls med förkrossande sakkunskap framförda anförande — i vilket han enligt min mening praktiskt taget smulat sönder allting av oppositionens argument — skall jag inskränka mig till några rent allmänna kommentarer till denna stora och intressanta skattefråga.

Herr Hagberg tyckte sig finna en dualism hos undertecknad — å ena sidan vissa aktuella uttalanden i samband med sparkampanjen, och å andra sidan min utformning av propositionen. Även om han inte direkt sade ut det, menade han väl, att propositionens utformning icke skulle harmoniera med min allmänna strävan att stimulera sparsamheten. Jag ber då att få erinra om att propositionen och det utskottsutlåtande, som nu ligger på riksdagens bord, dock innebär, att statskassan avstår från sju miljoner kronor på ett beskattningsområde, som kanske inte är allra mest näralliggande när man diskuterar skattelindringar. Här föreligger ju dessutom ett utlåtande som innebär en klar lindring av dödsbobe-skattningen för de närskylda. Vidare kommer man ifrån den tidigare så mycket omdebatterade kvarlåtenskapsskatten. Jag finner således inte för egen del någon motsättning mellan min önskan, att svenska folket sparar så mycket som möjligt, och den proposition som jag har signerat i dödsbobe-skattningsfrågan.

Herr Hagberg framhöll vidare, att vi nu avgör denna fråga på ett lugnt och lidelsefritt sätt, och det är anmärkningsvärt i och för sig med hänsyn till den upprörda debatt som fördes i denna fråga år 1947. Herr Hagberg säger, att opinionen har svängt efter de heta striderna 1947. Det är ju rätt frestande att fråga: »Vem var det som drog upp de där heta striderna 1947? Vem var det som gjorde kvarlåtenskapsskatten till en fråga om hederlighet och ohederlighet i beskattningsväg? Vem var det som gjorde sig skyldig till alla de orimliga överdrifter om konfiskation och angrepp mot en av samhällets grundvalar, den privata äganderätten, som vi anslutit oss till i detta land?» Det var ju oppositionen som

drev den argumentationen. Den var oerhört överdimensionerad 1947, så överdimensionerad, att oppositionen själv fann för gott att mycket kraftigt stämna ned tonen inom kort — redan efter ett par år var det ju inte någon större debattfråga. Även om den kommit tillbaka i riksdagen varje år som ett brev på posten, har den ju inte fångat själarna ute i landet något nämnvärt. Hela 1950-talet har väl kännetecknats av lugn på kvarlåtenskapsskattens område — kanhända därför att man ansåg att det inte fanns så mycket ammunition för oppositionen i denna fråga, när man fick skala av överdrifterna, när man fick studera saken litet närmare och se den i den objektiva och lugna belysning som man skall se den i.

När vi således nu i dag — vilket jag är den förste att med tillfredsställelse inregistrera — gör slut på kvarlåtenskapsskatten under en lugn och lidelsefri stämning, är väl opinionsförändringen närmast att söka hos oppositionen. Från min sida och mitt partis sida har under dessa år intagits en försvarsattityd. Vi har försökt att lägga till rätta överdrifterna. Vi behöver inte göra det i dag, därför att överdrifterna har överlevt sig själva.

Då vi emellertid nu kommer fram till en ensartad dödsbobe-skattning, är det helt enkelt därför, att det är en rationell och bra lösning. Kan man nå samma ändamål och samma syfte med en skatteform i stället för två, är det ju så många praktiska och administrativa skäl som talar härför, att kommittén blev enig. Det var inte heller några större besvärligheter på regeringsplanet att acceptera den enhälliga kommitténs uppfattning.

Herr Hagberg framförde vidare en statsfinansiell argumentering som är rätt unik, när den kommer från det hållet. Han säger: »Har vi inte råd med 25 miljoner? Vad är 25 miljoner i detta sammanhang med den budget och de statsutgifter som vi i dag har?» Jag kan ju vara så pass ärlig att jag säger, att 25 miljoner är för finansministern i dessa dagar en mycket stor summa. Jag

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

kan vara ännu ärligare och säga, att om finansministern, när han signerade denna proposition, skulle ha haft framför sig samma budgetutsikter som han har i dag, skulle han säkerligen ha tänkt sig för både en gång och två gånger, innan han lade propositionen på riksdagens bord. Läget är sådant, att man inte gärna går upp i talarstolen och frågar: »Vad är 25 miljoner i det här sammanhanget?» Det finns så mycket annat som pockar på sin lösning, mera angelägna saker. Kravet på dessa 25 miljoner i skatteminskning är därför inte så starkt som herr Hagberg vill göra gällande.

I denna mera detaljbetonade diskussion är det egentligen bara på en punkt jag skulle vilja göra en kommentar. Det gäller frågan om beskattningen av pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar. Herr Sjö Dahl har ju redovisat vilken generös behandling som de väl tilltagna skattefria bottenbeloppen och årspensionerna innebär. När herr Hagberg gör gällande, att respekten för den gamla lagstiftningen skulle fordra, att man helt enkelt inte med en ny lagstiftning bryter de gamla avtalen, måste jag göra herr Hagberg uppmärksam på, att det är praktiskt taget orimligt att parallellt administrera och sköta två till sin art och sitt materiella innehåll så olika lagar på samma område. Man kan måhända göra det, när det är fråga om en kort övergångstid — något år. Men om man skulle respektera alla nu gällande pensionsförsäkringar och kapitalförsäkringar, blev det ju övergångstider som skulle röra sig om både tio och tjugio år, under vilken tid man skulle parallellt tillämpa olikartade lagstiftningar.

Sedan finns det ju ändå starka skäl för att man rensar upp på detta område. Herr Hagberg tyckte sig av departementschefens skrivningar finna, att departementschefen haft mycket besvär, innan han presterade de slutledningar som är redovisade för riksdagen. Det har inte varit så besvärligt. I och med att man har vågat sig på så generösa bottenbelopp och bottenavdrag, menar

jag, att man med lugnt samvete kan prestera de förslag som nu är framlagda. När man emellertid gör begränsningar för vissa stora kapitalbelopp och pensionsförsäkringar, beror det därpå, att det är sunt att sätta en spärr och en broms emot den skatteflykt som har skett på detta område. Herr Hagberg är mycket blåögd, när han talar om att dessa skatteflyktsbeveklsegrunder bara förekommer i något enstaka undantagsfall. Det är tyvärr inte på det sättet. Det måste i varje fall en finansminister konstatera som är tvingad att dagligdags följa de här frågorna.

Det är inte något karaktärsdrag hos svenskarna, att de är glada och entusiastiska skattebetalare. Det är i stället tvärtom. Kanske herr Hagberg har sin del i den reaktionen hos de svenska skattebetalarna. Jag kan bland mina vänner och bekanta träffa en och annan glad skattebetalare. I herr Hagbergs umgängelsekrets är de helt obefintliga — det är min mycket bestämda övertygelse. Har någon haft en möjlighet att klara sig undan beskattning — jag vill inte säga att det alltid är kriminellt, ty det har funnits vissa möjligheter därtill inom lagens ramar — har den möjligheten utnyttjats. Men bevekelsegrunderna har naturligtvis varit, att man vill slippa ifrån beskattningen. Man vill klara sig billigare undan. Herr Hagberg använde faktiskt själv det uttrycket i sitt anförande.

Om man emellertid ser på den liberalisering, som skett i botten på kapitalförsäkringarna, sjukförsäkringen och olycksfallsförsäkringarna, då de är skrivna på förmånstagarna, samt på de stora pensionsförsäkringarna, måste man väl ändå säga — vilket herr Sjö Dahl också underströk — att alla normala trygghetskrav är tillgodosedda. Man har fritagit från dödsbopeskattning så stora pensionsbelopp för varje förmånstagare, att de endast kan jämföras med de allra högsta pensionerna inom den svenska statsförvaltningen, och det torde väl inte med skäl kunna göras gällande att de allra högsta pensionerna i svenska statsförvaltningen

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

inte ur trygghetssynpunkt är tillfredsställande för de efterlevande. Man ger samma möjligheter här utan att vederbörande drabbas av dödsbopeskattning. Om man gör sig till tolk för att generositeten skall drivas ännu längre, kommer man fram till en praktisk tillämpning, som ligger farligt nära det som här har betecknats såsom skatteflykt.

Jag skall kanske bara tillägga ett par ord i anledning av herr Spetz' och herr Hagbergs ömsesidigt vänliga deklARATIONER. Är det så, att högerns förslag står mot utskottsutlåtandet i sista voteringen, röstar vi med det, säger herr Spetz. Herr Hagberg kvitterar artigheten med att säga, att om herr Spetz' förslag står mot propositionen och utskottsutlåtandet, röstar högern med det. Om inte annat, så är detta väl ändå ett uttryck för en demonstration av viljan att till varje pris hålla samman när det gäller längre gående koncessioner och lättnader för välbärgade människor. Jag kan till och med i detta sammanhang använda uttrycket »rikt folk».

Man kan kosta på sig något sådant, om man rent allmänt har råd med det. Men gör man det i dag, herrar Hagberg, Spetz och Alvar Andersson, då attackerar man intressen, som vid en objektiv bedömning måste betraktas som mer angelägna, och det vill socialdemokratien inte göra sig skyldig till i den här voteringen.

Herr HAGBERG (h) kort genmäle:

Herr talman! Statsrådets koncilianta anförande påkallar en om möjligt lika konciliant replik.

Jag tillät mig ifrågasätta i mitt inledningsanförande, huruvida det inte föreläge något motsatsförhållande mellan statsrådets uttalande nu senast vid den stora sparkonferensen i Stockholm om angelägenheten av sparande och allt vad därtill hör och herr statsrådets ståndpunktstagande till det här föreliggande förslaget rörande beskattningen av vissa försäkringar. Herr statsrådet menar, att något sådant motsatsförhållande icke föreligger, och anförde som bevis därpå,

att han dock föreslår en sänkning med 7 miljoner kronor. Javisst, det är alldeles riktigt. Ingen har bestritt det, inte jag heller, men herr statsrådet föreslår samtidigt en retroaktiv lagstiftning som till sina konsekvenser måste skapa ett mistroende hos försäkringstagarna här i landet gentemot de åtgärder, som i sådana här stycken vidtages av statsmakterna. Man stryker — som jag här tidigare försökt att visa — ett streck över de utfästelser, statsmakterna en gång gjort, och det är detta som är så utomordentligt farligt med hänsyn till den mycket viktiga sektor inom sparandet, som vi brukar kalla försäkringssparandet.

Vidare nämnde herr statsrådet någonting om skatteflyktaspekten på det här problemet, som naturligtvis är ett mycket intressant spörsmål. Han åberopade sin erfarenhet därvidlag. Jag vill erinra herr statsrådet om att av alla de instanser, som har uttalat sig, är det dock bara en enda som velat vara med om de åtgärder som de arvsskattesakkunnigas majoritet och alltså också departementschefen har föreslagit. Nu kanske herr statsrådet kan säga: »Ja, men försäkringsinspektionen har dock förklarat att det enligt tidigare erfarenheter kan hända att oväntade och osunda företeelser av denna art plötsligt framträder.» Detta är alldeles riktigt, herr statsråd, men försäkringsinspektionen är ju icke mera säker på denna sin ståndpunkt än att den sedermera i propositionen på s. 95 tillägger följande: »Den av de sakkunniga anvisade vägen torde böra accepteras såsom en provisorisk lösning i avvaktan på den kommande fullständiga översynen av AGF. För att ytterligare begränsa antalet fall där skattskyldighet icke förelegat enligt KvF medan däremot AGF:s nya utformning medför skatt synes emellertid grundavdraget vid förmånstagareförvärv på grund av pensionsförsäkring böra höjas till förslagsvis 20 000 kronor av det årliga pensionsbelopp som tillkommer förmånstagaren.» Ja, detta sade försäkringsinspektionen, men det har inte fått komma med i propositionens förslag.

Vad sedan frågan om skattebortfallet

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

beträffar borde herr statsrådet kunna hålla med om att det är att föra ett i hög grad teoretiskt resonemang, när man säger, att propositionens förslag skulle medföra ett »skattebortfall» av 7 miljoner, folkpartiets förslag av 20 miljoner och högerpartiets förslag av 32 miljoner kronor. Det är ett teoretiskt resonemang, ty i realiteten inträder ju inte detta. Det, som inträffar, är, att skatteintäkterna stiger kontinuerligt, beroende dels på produktionsutvecklingen och dels tyvärr, som jag tidigare sagt, på inflationen. Jag går ut ifrån att statsrådet nog har samma uppfattning som jag i det hänseendet.

Egentligen skulle man inte, som vi inom min meningsriktning gjort, ha nöjt sig med att yrka, att de nuvarande skalorna skall bibehållas, utan man skulle ha krävt en justering av de nuvarande skalorna med hänsyn till penningvärdeförsämringen, alltså ett återställande av 1947 års reala nivå för A-skatten. Finansministern torde betänka, att vi sedan 1947 haft en levnadskostnadsstegring på 60 procent. Varje människa kan förstå, hur en sådan penningvärdeförsämring speglas i ett ökat skatteutfall. Man har räknat ut att den höjning av A-skatten, som här uppkommit, i dagens läge kan uppskattas till ca 12 miljoner kronor.

Vi har i en av våra motioner lämnat exempel på hur stor skatteskärpningen har blivit beträffande arvslotter på 5 000 upp till 100 000 kronor. Skärpningen varierar i stort sett mellan 25 och 30 procent. Detta är en skatteskärpning som har inträtt utan att riksdagen har fattat ett enda beslut att skärpa skalorna. Denna ansenliga skatteskärpning har inträffat uteslutande på grund av penningvärdeförsämringen. Vi har dock nöjt oss med att kräva ett bibehållande av de nuvarande skatteskalorna. Vi har endast gjort ett undantag, nämligen beträffande klass I, där vi föreslår att skattesatsen beträffande arvslotter upp till 75 000 kronor — jag vill påpeka detta med hänsyn till talet om att vi bara tänker på de s. k. rika — sänkes med i stort sett 1 procentenhet. Detta skulle inne-

bära ett skattebortfall med ca 2,5 miljoner kronor. Det samlade skattebortfallet skulle därför bli 32 miljoner kronor.

När man talar om de rika, ett tema som även herr statsrådet i varje fall snuddade vid, föres här ett resonemang, som jag tycker man inte borde bereda plats för i en så pass dämpad och saklig diskussion som den vi här har fört. Vi får dock, herr statsråd, ha i minnet att dödsbona här i landet med kvarlåtenskap överstigande 500 000 kronor inte är många — de utgör icke ens en promille av hela antalet dödsbon i Sverige!

Herr KRONSTRAND (fp):

Herr talman! I ett par motioner i den fråga som vi nu behandlar — de är underdecknade av representanter från de tre oppositionspartierna — har yrkats att bottenbeloppet för efterlevande makes arvsrätt skall omvandlas till grundavdrag. Det är ju, såvitt jag kan se, en vedertagen princip i svensk lagstiftning i andra fall än när det gäller arvsskatten. Man behöver inte ha sysslat så värst mycket med arvsutredningar för att förstå, att en sådan åtgärd är synnerligen väl motiverad. Den har också tillstyrkts av flertalet remissinstanser. Kanske vågar man säga, att utskottets krav på en utredning i denna sak också tyder på att man från utskottets sida är positivt inställd till motionärernas förslag. Utskottet säger i sitt betänkande, att frågan om bottenbeloppets karaktär och utformningen av beskattningsreglerna i fråga om efterlevande make utgör problem, som under alla omständigheter bör övervägas. Nu har utskottet hängt upp sitt avstyrkande av motionerna bland annat på att den pågående utredningen om den familjerättsliga lagstiftningen borde avvaktas, innan ställning togs. Men då säger ju familjerättskommittén själv att »intresset att i största möjliga utsträckning tillgodose efterlevande makes och barns behov — — — är så framträdande, att den till sin räckvidd begränsade reform som — — — bottenbeloppens ändring till grundavdrag skulle innebära

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

snarast bör genomföras. Någon anledning att av principiella skäl avvakta resultatet av familjerättskommitténs arbete anser kommittén själv icke föreligga.»

Jag skall gärna erkänna att man i det av utskottet tillstyrkta lagförslaget tagit bort det kanske mest osympatiska i den gamla lagen, när man medgivit att de särskilda bottenbeloppen för underåriga barn upphöjts till rang och värdighet av grundavdrag. Men med hänsyn till det synnerligen önskvärda i att efterlevande make också kommer i åtnjutande av samma förmåner och då ju skattebortfallet härvidlag torde komma att röra sig om ett relativt blygsamt belopp — cirka 2,5 miljoner kronor — tillåter jag mig att yrka bifall till motionerna I: B 121 och II: B 148 som just går ut på att bottenbeloppen för efterlevande make omvandlas till grundavdrag.

Herr WOLGAST (cp):

Herr talman! I reservation II har vi biträtt förslaget om en rimlig arvsbeskattning särskilt med hänsyn tagen till de mindre företagen och jordbruket. Det är mycket vanligt, att det föresvävar människorna, att ett arv består av reda penningar och att det således är mycket lätt att ta en del av dessa penningar och betala skatten. För enskilda företagare består emellertid egendomen av ett företag, och de har då mycket ofta liksom många jordbrukare svårt att få fram kontanta medel för att betala en alltför hög arvsskatt.

Herr Sjödahl talar nu i högstämnda ord om att bottenavdraget höjts från 25 000 till 40 000 kronor. Senare talade herr Sjödahl om att han har ett gott hjärta, vilket väl i så fall här skulle ha tagit sig uttryck i att avdragsbeloppet höjts från 25 000 till 40 000 kronor. Jag undrar om inte herr Sjödahl här bara gör en dygd av nödvändigheten. Man blir ju litet misstänksam, när han strax efteråt påpekar, att det var nödvändigt att höja detta belopp på grund av penningvärdets fall. Eftersom avdraget vid förmögenhetsbeskattningen är 80 000 kronor, sade herr Sjödahl, så bör

bottenavdraget också höjas till 40 000 kronor. Det resonemanget vittnar om att det kanske inte är så mycket bevänt med herr Sjödahls goda hjärta. Höjningen till 40 000 kronor är ju i realiteten endast ett resultat av penningvärdeförsämringen, och det utgör således inte någon lindring av beskattningen.

Herr Sjödahl talade också om förhållandena i England och Kanada och förklarade sedan att vad som här nu föreslås i Sverige är rättfärdigt. Herr Spetz bemötte redan under utskottsbehandlingen detta tal om rättfärdighet. Jag kan därför fatta mig kort, och jag vill bara fastslå, att det i fråga om skatter är mycket svårt att tala om rättfärdighet. Finansministern talade om den våldsamma indignation som en gång fanns och som grundades på att man ansåg att det inte gick rätt till i vissa fall då det gällde kvarlåtenskapsskattens införande. Den inställningen kan jag förstå. Men det finns knappast någonting som kan kallas rättfärdigt i fråga om skatter. Inte har hela denna flora av olika skatter som vi har fått uppleva tillkommit av någon rättfärdighet, utan snarare är det väl så, att man ansett det lämpligt att ta ut den ena eller den andra skatten. Men när det sägs, att bara någonting är lämpligt så kan man tillåta sig vad som helst, då måste man säga ett bestämt nej.

Här gör man nu skillnad mellan tjänstepension och annan pension, fastän det i grund och botten oftast är samma sak till sin natur. Det är ett demokratiskt krav på likaberättigande att här inte skilja på dessa båda försäkringsformer. Man kan inte ställa upp pensionsförsäkring och tjänstepension i två olika grupper och säga, att människorna inom den ena gruppen är rika och tvärtom. Även den rike har rättighet att begära en rättvis behandling. Av herr Sjödahls anförande att döma skulle man nästan kunna tro, att den rike saknar sådan rätt, men det vill herr Sjödahl säkerligen inte på allvar göra gällande.

När det gäller kapitalförsäkringarna måste man komma ihåg att det rör sig om ingångna avtal. I vårt parti har vi inte talat stora ord om rättssäkerheten i

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

riket, fastän jag nog skulle vilja säga, att det finns få partier som har så många medlemmar — jag tänker nu framför allt på jordbrukarna — hos vilka känslan just för rättssäkerheten lever så starkt, som inom det parti jag tillhör. Men framför allt inom det socialdemokratiska partiet borde det väl ändå finnas en högt utvecklad känsla för avtalens helgd, för att avtal är till för att hållas. Jag fattar dessa kapitalförsäkringar så, att försäkringstagaren har ingått ett avtal med försäkringsbolaget och att detta avtal skall respekteras. Finansministern säger att det blir svårt att administrera systemet enligt vårt förslag. Jag känner inte till den administrativa apparaten så noga, att jag med säkerhet kan uttala mig om hur svårt det kan bli, men jag tror nog att svårigheterna kan övervinnas. Skattemyndigheterna har säkert övervunnit bra mycket värre svårigheter än en övergångsbestämmelse som säger att det som en gång är avtalat skall bli bestående för framtiden. Vi kan inte vara med om att riva upp ett mellan en försäkringstagare och ett försäkringsbolag ingånget avtal. Det stöter min känsla för vad som är rätt och riktigt, och man kan inte motivera det med att vårt förslag gynnar en eventuell skatteflykt. En sådan skatteflykt får man mota på annat sätt.

Till slut skulle jag vilja ta upp det sista som herr Sjödahl sade, om det starka som lockar det svaga. Det talesättet har jag aldrig hört förut. Jag har hört att det starka är det sköna vårt, men inte att det starka är det svaga vårt. Det starka skulle vara högern. Jag tror nog att det där om det sköna i varje fall inte är tillämpligt på mig — herr Spetz får svara för sig själv — men jag tycker att den där liknelsen är litet för drastisk. Jag vet inte heller om det var samma sak herr Sjödahl syftade på, när han talade om den där vagnen, där den rike sitter och vräker sig, en vagn som är förspänd med de svaga i samhället. Det är väl centerpartiet och folkpartiet som skulle vara hästarna för den där vagnen. Jag tycker nog att också den liknelsen är litet väl drastisk och att den inte är

tillämplig på den här situationen. Men jag skulle vilja erinra om vad som har sagts här från vårt håll och som jag ber att få instämma i, att vårt parti, om de socialdemokratiska ledamöterna i denna kammare behagar rösta fram högerns förslag och således slå ut vårt — folkpartiets och centerns — kommer att rösta för högerns förslag men inte på grund av någon inneboende lust att göra så. Herr Spetz deklarerade inte att det var så rysligt roligt att göra på det sättet, och för min del har jag ingen inneboende lust att göra det heller, men inte är det därför att vi dras av den starka högern som vi kommer att rösta på detta sätt. Vi gör det helt enkelt därför att socialdemokraterna i denna kammare uppför sig så som de gör. Låt ni bli att rösta fram högerns förslag, så skall vi nog inte dras av den s. k. starke!

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få hemställa om bifall till det av herr Alvar Andersson framställda yrkandet.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan samt i fråga om punkten A särskilt rörande vartdera av de däri behandlade förordningsförslagen. Såvitt gällde den i punkten A 2 upptagna förordningen, fortsatte herr talmannen, komme propositioner att framställas paragrafvis och, där så erfordrades, styckevis med övergångsbestämmelser, ingress och rubrik sist. Slutligen komme, i den mån anledning därtill gäves, särskilda propositioner att framställas beträffande motiveeringen.

Punkten A 1

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten A 2

Kungl. Maj:ts i punkten behandlade förslag till förordning angående ändring i förordningen om arvsskatt och gåvoskatt, sådant det av utskottet tillstyrkts

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

6 och 11 §§

Godkändes.

12 §

Beträffande denna paragraf, anförde herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Hagberg m. fl. vid paragrafen avgivna reservationen, nr V.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 10 punkten A 2, såvitt gäller 12 § i förordningsförslaget, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid paragrafen avgivna reservationen, nr V.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 65.

16, 17, 19, 20, 22 och 23 §§

Godkändes.

28 §

I fråga om förevarande paragraf, yttrade vidare herr talmannen, komme

propositioner att framställas först särskilt beträffande utskottets hemställan såvitt gällde envar av de i tariffen ingående skatteklasserna, därefter särskilt angående varidera av tredje och sista styckena i paragrafen samt slutligen särskilt avseende paragrafen i övrigt.

Tariffen, klass I

Rörande denna skatteklass, fortsatte herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o), av herr *Spetz*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom m. fl. vid stadgandet avgivna reservationen, nr II; samt 3:o), av herr *Hagberg*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av honom m. fl. vid stadgandet anförda reservationen, nr III.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog varidera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Spetz'* yrkande.

Herr *Hagberg* äskade emellertid votering även om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr B 10 punkten A 2, såvitt avser skatteklass I i den i 28 § intagna tariffen, antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr *Spetz* m. fl. vid stadgandet avgivna reservationen, nr II, röstar

Ja;

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

Den, det ej vill, röstar

Ja — 75;

Nej;

Nej — 64.

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid stadgandet avgivna reservationen, nr III.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 53;

Nej — 73.

Därjämte hade 15 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 10 punkten A 2, såvitt gäller skatteklass I i den i 28 § intagna tariffen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid stadgandet avgivna reservationen, nr III.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

28 §, tariffen, klass II

I avseende å denna skatteklass, anförde herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o), av herr *Spetz*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom m. fl. vid stadgandet avgivna reservationen, nr II; samt 3:o), av herr *Hagberg*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av honom m. fl. vid stadgandet anförda reservationen, nr III.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Spetz'* yrkande.

Herr *Hagberg* äskade emellertid votering även om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr B 10 punkten A 2, såvitt avser skatteklass II i den i 28 § intagna tariffen, antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr *Spetz* m. fl. vid stadgandet avgivna reservationen, nr II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

Vinner Nej, har till kontraproposition i nämnda votering antagits godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid stadgandet avgivna reservationen, nr III.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 52;

Nej — 64.

Därjämte hade 25 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 10 punkten A 2, såvitt gäller skatteklass II i den i 28 § intagna tariffen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid stadgandet avgivna reservationen, nr III.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 64.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

28 §, tariffen, klass III

Utskottets hemställan bifölls.

28 §, tariffen, klass IV

Beträffande denna skatteklass, yttrade herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o), av herr *Spetz*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av honom m. fl. vid stadgandet avgivna reservationen, nr II; samt 3:o), av herr *Hagberg*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölles i den av honom m. fl. vid stadgandet anförda reservationen, nr III.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vardera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraproposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraproposition antaga bifall till herr *Spetz*' yrkande.

Herr *Hagberg* äskade emellertid votering jämväl om kontrapropositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraproposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr B 10 punkten A 2, såvitt avser skatteklass IV i den i 28 § intagna tariffen, antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr *Spetz* m. fl. vid stadgandet avgivna reservationen, nr II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraproposition i nämnda votering antagits godkännande av det förslag, som innefattas i den av

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

herr Hagberg m. fl. vid stadgandet av-
givna reservationen, nr III.

Sedan denna voteringsproposition
ånyo upplästs, verkställdes till en början
omröstning genom uppresning. Herr tal-
mannen förklarade, att enligt hans upp-
fattning flertalet röstat för nej-proposi-
tionen.

Då emellertid herr *Andersson, Alvar*,
begärde rösträkning, verkställdes nu vo-
tering medelst omröstningsapparat; och
befunnos vid omröstningens slut röster-
na hava utfallit sålunda:

Ja — 48;

Nej — 74.

Därjämte hade 19 ledamöter tillkänna-
givit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och
godkändes för huvudvoteringen en om-
röstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsut-
skottet hemställt i sitt betänkande nr B
10 punkten A 2, såvitt gäller skatteklass
IV i den i 28 § intagna tariffen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som
innefattas i den av herr Hagberg m. fl.
vid stadgandet avgivna reservationen,
nr III.

Sedan denna voteringsproposition
ånyo upplästs, verkställdes till en bör-
jan omröstning genom uppresning. Herr
talmannen förklarade, att enligt hans
uppfattning flertalet röstat för ja-propo-
sitionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde
rösträkning, verkställdes nu votering
medelst omröstningsapparat; och befun-
nos vid omröstningens slut rösterna ha-
va utfallit sålunda:

Ja — 75;

Nej — 64.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkänna-
givit, att de avstode från att rösta.

28 § tredje stycket

I fråga om detta stycke gjordes pro-
positioner, först på bifall till vad utskot-

tet hemställt samt vidare på bifall till
motionerna I: B 121 och II: B 148; och
förklarades den förra propositionen, som
upprepades, vara med övervägande ja
besvarad.

28 § sista stycket, 28 § i övrigt, 29, 30,
32, 36 och 37 §§

Godkändes.

39 §

Rörande denna paragraf, anförde vi-
dare herr talmannen, hade yrkats dels
att vad utskottet hemställt skulle bifallas,
dels ock att det förslag skulle antagas,
som innefattades i den av herr Hagberg
m. fl. vid paragrafen avgivna reserva-
tionen, nr IV.

Därefter gjorde herr talmannen propo-
sitioner enligt dessa båda yrkanden och
förklarade sig finna propositionen på bi-
fall till utskottets hemställan vara med
övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i an-
ledning varav uppsattes samt efter given
varsel upplästes och godkändes en så ly-
dande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsut-
skottet hemställt i sitt betänkande nr B
10 punkten A 2, såvitt avser 39 §, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som
innefattas i den av herr Hagberg m. fl.
vid paragrafen avgivna reservationen,
nr IV.

Sedan denna voteringsproposition
ånyo upplästs, verkställdes till en början
omröstning genom uppresning. Herr tal-
mannen förklarade, att enligt hans upp-
fattning flertalet röstat för ja-proposi-
tionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde
rösträkning, verkställdes nu votering
medelst omröstningsapparat; och befun-
nos vid omröstningens slut rösterna ha-
va utfallit sålunda:

Ja — 95;

Nej — 46.

Ang. upphävande av förordningen om kvarlåtenskapsskatt, m. m.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

41, 43, 46, 49, 52—57, 59, 68 och 71 §§
Godkändes.

Övergångsbestämmelserna

Herr talmannen yttrade, att med anledning av de under överläggningen framkomna yrkandena propositioner komme att framställas först särskilt avseende utskottets hemställan, såvitt gällde vardera punkterna 3 och 4 i förevarande bestämmelser, samt därefter särskilt beträffande övergångsbestämmelserna i övrigt.

Punkten 3

Beträffande denna punkt, fortsatte herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Hagberg m. fl. vid nämnda punkt i övergångsbestämmelserna avgivna reservationen, nr V.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Hagberg begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 10 punkten A 2, såvitt avser punkten 3 i övergångsbestämmelserna, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Hagberg m. fl. vid nämnda punkt i övergångsbestämmelserna avgivna reservationen, nr V.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Hagberg begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 64.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Övergångsbestämmelserna, punkten 4

I fråga om förevarande punkt, anförde nu vidare herr talmannen, hade yrkats dels att vad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Sjö Dahl m. fl. vid nämnda punkt i övergångsbestämmelserna avgivna reservationen, nr I.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr Sjö Dahl begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr B 10 punkten A 2, såvitt gäller punkten 4 i övergångsbestämmelserna, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Sjö Dahl m. fl. vid nämnda punkt i övergångsbestämmelserna avgivna reservationen, nr I.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr Hagberg begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ang. upphävande av förordningen om kvarlätenskapsskatt, m. m.

Ja — 66;

Nej — 76.

Övergångsbestämmelserna i övrigt

Utskottets hemställan bifölls.

Ingressen och rubriken

Godkändes.

Punkten B

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten C

Kammaren beslöt, att de i ämnet väckta motionerna skulle, i den mån de icke kunde anses besvarade genom kammarens föregående beslut, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Vidkommande motiveringen, yttrade nu vidare herr talmannen, hade yrkats 1:o) att utskottets yttrande under rubriken »Allmänna synpunkter» skulle godkännas; 2:o), av herr *Spetz*, att kammaren skulle godkänna den motivering, som upptoges under a) i den av honom m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen, nr II; samt 3:o), av herr *Hagberg*, att den motivering skulle godkännas, som innefattades i de två första styckena i den av honom m. fl. vid betänkandet anförda reservationen, nr III.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på godkännande av utskottets motivering vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Hagberg* begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vartdera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr *Spetz*' yrkande.

Herr *Hagberg* äskade emellertid votering jämväl om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående motiveringen under rubriken »Allmänna synpunkter» i bevillningsutskottets betänkande nr B 10 antager godkännande av det förslag, som upptages under a) i den av herr *Spetz* m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen, nr II, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits godkännande av det förslag, som innefattas i de två första styckena i den av herr *Hagberg* m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen, nr III.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Hagberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 52;

Nej — 28.

Därjämte hade 61 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd därav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner bevillningsutskottets motivering i dess betänkande nr B 10 under rubriken »Allmänna synpunkter», röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den motivering, som upptages under a) i den av herr *Spetz* m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen, nr II.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes omröstningen genom uppresning; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Föredrogos ånyo bevillningsutskottets betänkanden:

nr B 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av avtal mellan Sverige och Danmark för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet;

nr B 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av tilläggsavtal till avtalet mellan Sverige och Finland för undvikande av dubbelbeskattning beträffande skatter å inkomst och förmögenhet; samt

nr B 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av

avtal mellan Sverige och Pakistan för undvikande av dubbelbeskattning och förhindrande av skatteflykt beträffande inkomstskatter.

Vad utskottet i dessa betänkanden hemställt bifölls.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.42.

In fidem
K.-G. Lindelöw